TALLINNA KESKRAAMAT[illegible]

Rahwa Sõna

Ilmub 2 korda nädalas
Kesknädalal ja laupäewal.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, W. Pärnu mnt. 31.
Kirjade aadress: „Rahwa Sõna", Tallinn, postkast 367.
[illegible]

Tellimise hind: 1 kuu Kr. 0.40, 2 kuud Kr. 0.80, 3 kuud Kr. 1.20, 6 kuud Kr. 2.25, 12 kuud Kr. 4.50. Wälismaale Kr. 1.20 kuus.
„Rahwa Sõna" tellimisi wõtawad wastu kõik wabariigi postiasutused ja oma tellimiste wastuwõtjad. Aadressi muutmine 20 senti.

Telefonid: toimetus 457-78, 457-77; talitus 457-77 trükikoda 459-40.
Kuulutuste hinnad: [illegible]
[illegible]

Nr. 44 (1983) — Laupäewal, 9. juunil 1934. a. — VIII aastakäik.

Hitlerismi uus rünnak Eestile.

Saksa kihutustöö keskus Soomes.

Upitatakse püsti wabside tühja kotti.

Soome hitlerlaste käsilk tabati Tallinnas.

Wabside salakoosolek W. Helaneni osawõtul.

Kolmapäewa õhtul sattus poliitiline politsei Tallinnas jälile salajasele nõupidamisele, millest peale meie wabsilikkude tegelaste wõttis osa ka Soomest eraldi selleks siia sõitnud ägedamaid isamaalikn rahwaliikumise tegelasi — üks Soome fashistide juhte magister Wilho Helanen.

Salakoosolekut peeti mitte kaugel südalinnast, ühes eraorteris ja poliitiline politsei sattus sellele otse peale. Nõupidamisel wiibiwad isikud koos Helasega wiidi poliitilise politseisse ülekuulamisele, kus nad ka praegu wiibiwad.

Ametiwõimud peawad warajaseks asja kohta lähemate andmete awaldamise. Ka ei awaldata, kes salakoosolekust osa wõtsid ja mis tabamisel nende juurest leiti. Ametiwõimud arwawad, et nad Helast Eestis pikemalt kinni ei hakka pidama, waid tema, kui soowimatu wälismaalase, saadawad tagasi Soome.

Wilho Helanen saabus Tallinna kolmapäewal lennukil. Ta asus elama „Peterburgi" wõõrastemajja. Warsti peale saabumist lahkus H. wõõrastemajast. Teades Helase saabumisest Tallinna, polnud ametiwõimudel raske aimata, milleks mees siia sõitis. Tema käike peeti silmas ja nii satutigi salakoosoleku jälile.

Oleme korduwalt warem rõhutanud, et meie n. n. „wabadussõjalaste liikumine" pole midagi muud, kui saksa hitlerismi järeleahwimine, aga mitte ainult järeleahwimine, waid otsemalt

Saksamaalt juhitud ja toetatud.

Wahepeal on mõned Skandinaawia ja prantsuse lehedki saanud jälgile hitlerliku Saksamaa kihutustöö üksikasjalikule plaanile. See haarab pea kõiki Saksa naaberriike, ulatub isegi üle ookeani Ameerikasse. Meid aga, loomulikult, huwitab selles plaanis osa, mis käsitab Balti riike.

Nagu nüüd wastuwaidlematult selgub kindlalt praegune Saksamaa pöörab erilist tähelepanu Balti rannikule. Saksa wälispoliitika tegelik juht, tallinlane Rosenberg, kes tunneb siinseid olusid, on töötanud wälja nende maade haaramise kawa.

Tema näpunäidetel loodi Soomes

saksa kihutustöö keskkoht

Balti riikide jaoks. Hitlerlaste agendiks ja kihutustöö üldiseks korraldajaks on sakslastunud soome kolonel Sommersalo Helsingis, kes pärast lapualiikumise kokkuwarisemist organiseeris suure hooga nõndanimetatud isamaalist rahwaliikumist (IKL) Soomes. Kuid peale selle on tema wahemeheks saksa hitlerlaste ja Baltimaadel tekkinud hitlerimeelsete organisatsioonide wahel. Tema kaudu

peetakse sidemeid Berliiniga,

tema kaudu juhitakse Saksamaalt toetusi kohalikkudele organisatsioonidele.

Kõik mäletawad ju weel, selgesti, kuidas meie wabsidki ise seletasid, et nad olewat oma kurikuulsa rotatsiooni „ostnud" Saksamaalt

Soome wahetalitusel,

samuti pole kellegi saladus, et soome „rahwaliikumise" tegelased wõtsid alati elawalt osa meie wabside kongressideist. Side soome hitlerlaste ja meie sirkrõuklaste wahel oli wastuwaidlematu.

Kui pärast 12. märtsi aktsiooni wabside telgitagusele suurjuhile Oskar Rüütlile tehti ettepanek maalt lahkuda, walis ta oma asupaigaks Soome, ning tänini ei taha waibuda kuuldused, et mõned Eestist põgenenud wabsmüürerid peatuwat praegugi soome „isamaalikn rahwaliikumise" juhtide juures.

Kas ei ole siis selge, et wabadussõjaluse likwideerimise järgi Eestis nende

põrandaalune peastaap wiidi Soome.

Sealt nüüd jagatakse näpunäiteid ja antakse juhtnööre neile wabadussõjaluse riismetele, mis siin weel jäänud järele.

Wiimasel ajal meie wabside peres alganud moraalne lagunemine, kus senised juhtiwad tegelased ärdalt paluwad wanglast wabastamist ja töötawad igawesti loobuda poliitikast, on nähtawasti murega täitnud Helsingi staabi südame. Seal otsitakse teid ja abinõusid, kuidas ergutada ning julgustada Eesti mõttewendi. Sellel otstarbel saadetigi käesolewa nädala alul Tallinna Sommersalo agent Wilho Helanen, kes nüüd tabati.

Wilho Helanen on Eestile „wana tuttaw". Juba wabadussõja ajal wiibis ta Eestis ja wõttis staabimehena sellest osa. Hiljem kirjutas ta meie wabadussõja ainetel raamatu „Karmid tähed". Soome lapualiikumises oli ta üks aktiwsemaid tegelasi ja läks hiljem „isamaalise rahwaliikumise" üle. Kui märtsikuul üks meie wabside juhte

Paul Telg põrandaalla kadus,

siis tulid Soomest teated, et Telg ei warja end kusagil mujal, kui Helsingis Helase korteris. Ja siis hakkas ka Helanen-Sommersalo ringkonnist meie riigikorra kohta lendama wänget sõimu. Esimene awalik skandaal oli Tartus, kus EÜS-i aastapäewal Soome fashistlik üliõpilane Haataja esines meie riigikorda mahategewa kõnega. Kuid Haataja oli waid paberilt mahalugenud, kõne ise oli aga walmis kirjutatud Helase poolt. Wanemad meie üliõpilastegelased tundsid selle juba stiilist ära.

Samal ajal soome fashistide leht „Ajan Suunta", kus Helanen toimetajaks ja Sommersalo peatoimetajaks, walas roppu sõimu Eesti aadressil meie wabsidele surwewõi pähepanemise pärast. Alles hiljuti Soome kohus karistas Sommersalot selle sõimu eest 100 päewase wangistusega.

Helase siia tulek näitab, et hitlerlus pole weel loobunud lootusest upitada meil uuesti püsti wabadussõjaluse tühja kotti.

Telef. 435-06

Paldiski maantee 50.

Hobusekasvatuse ja arendamise armastajate ühing

TALLINNA HIPODROOMIL

Pühapäeval, 10. juunil 1934. a.

traavi-võistlused.

Muusika. Algus kell 3 päeval. Einelaud.

Pääsetähed 2. kr., 1 kr. ja 50 snt.

Kinoteater „Kungla" V. Pärnu m. 31

Suurepäraline kahekordne eeskava.

„Mina päeval, sina öösel"

Ufa helifarss 10 jaos. Ludvig Bergeri lavastus. Werner Heimanni muusika. Robert Gilberti laulud. Peaosas: Käthe von Nagy, Willy Fritsch ja Julius Falkenstein.

„Kollane põrgu"

Eksootiline helifilm 10 jaos. Vapustav sisu, suurepäraline mäng troopika looduses.

Peaosas: Clark Gable ja Jean Harlow.

Algus kell 5, pühap. kell 1.

ILMUNUD:

Prof. A. PIIP, Tormine aasta.
Ülevaade Eesti välispoliitika ajajärgust 1917—1918. aastal dokumentides ja mälestustes. 400 lhk. + 12 pilti.
Hind bros. 8 kr., lin. köites 9.28 kr.
Tähelepandavam teos meie välispoliitika ajaloo alal raamatukogudele ja ajaloost huvitatuile.

Dr. ing. A. LAUR, Tabelid keemikuile ja rohuteadlastele.
Lahtise lisana neljakohaliste logaritmide ja antilogaritmide tabel.
Hind linases köites Kr. 2.50.
Tuluga kasutatav keemikuile, rohuteadlastele, agronoomidele, arstidele, kaubateadlastele ja loodusteadlastele.

Dr. ing. A. LAUR, Neljakohaste logaritmide ja antilogaritmide tabel.
4 lhk. kartongil. Hind 10 senti.

E. JAAKSON, Riigiõigus, üldine osa.
Mimeografeeritud väljaanne 122 lehekülge.
Hind 3 kr. 50 senti.

Akad. Usuteaduse Seltsi toimetised:

TH. SPOERRI, Argipäeva isand.
52 lhk. Hind 50 senti.

M. MORATS, Oxfordiliikumine.
32 lhk. Hind 25 senti.

1934. a. ilmunuist: J. [illegible],
Eesti riigi maksunduslõiguse [illegible].
204 lhk. Hind 4.— kr.

Dr. med. vet. J. TEHVER, [illegible].
162 lhk. 79 joonise ja 4 tabeliga. Hind 4.— kr.

Keemilise analüüsi praktikum I.
Toim. prof. A. PARIS.
274 lhk. Hind Kr. 4.75.

Üp. Eesti Seltsi kirjad:

G. RÄNK, Peipsi kalastusest.
216 lhk. Hind Kr. 5,—.

Pööratav tähekaart. Hind 1 kr. 80 snt.

Ak. Emakeele Seltsi toimetised:

P. ARISTE, Eesti [illegible] k. p. t. ja g. h. d.
Hind 50 senti.

Saadaval paremais raamatukauplusis.

Akadeemilise Kooperatiivi kirjastus.
Tartus, Ülikooli 15.

Salakaubaga daam Riia kiirrongil.

Riia kiirrongi rewideerides Walga tolliametnikud leidsid Tallinna daamilt A. R.-ilt ära peidetud salakauba. Daamil oli palituwoodri wahel 3 tangast siidi, tunsiidi ja kollutraagelbatud willasest riidest [illegible]. Siidi oli 13 meetrit. Rebiküülist wõeti wälja 40 sigaretti ja 5 wäikest rebiküüli, seepe, suitsupitse ja muud.

Peidetud kaup konfiskeeriti ja tollitrahwi tuli 293 krooni.

Rahwuswaheline töökonwerents

Päewakorras seitse konwentsiooni.

Tähtsamateks töönädala lühendamine ja töötute kindlustamine.

Nädala alul astusid kokku 53 riigi esindajad rahwuswahelise töökonwerentsi 18-ks istungiks.

Peale rahwuswahelise tööteimkonna direktori arwande on käesolewal aastal arutamisel seitse eri küsimust. Esimeseks ja tähtsamaks osutub töönädala lühendamine 40 töötunni peale, milline küsimus on kolmandat korda arutusel.

Konwerentsil tähtsa seda küsimust ettewalmistawalt üks warematest konwerentsidest ja ka eelmisel aastal esitati kolm ettepanekut, mis nägid ette tööaja lühendamist tööstuses, meretööš ja ettewõtete ning äride kontorites. Rahwuswaheline töötoimkond saatis kõikidele walitsustele küsimuslehe, kuiwõrd need saawad täita ülesseatud norme.

Wõil töötoimkonnaga liitunud riigid, wäljaarwatud ainult Inglismaa, on wastanud, et nad on nõus riiklikkudes asutustes lühendama tööaega kuni 40 tunnini nädalas.

Edasi on kindlaks tehtud, et ka nõndanimetatud tehnoloogilise tööpuuduse tulemusi ei saa teisiti lahendada, kui ainult tööaja lühendamise kaudu. Kuidas seda teha, peab rahwuswaheliselt selgitama.

Teise küsimusena rahwuswaheline töökonwerents arutab tööpuuduse waštu kindlustamist. Möödunud aasta koosolekul tunnustati enesestmõistetawa tõsiasjana, et inimlik ühiskond peab hoolitsema nende eest, kes mingi süüta on kaotanud teenistuse. Seekordne konwerents määrab kindlaks, keda arwata töötuks ja mis mõista töötute toetuse all.

Kolmanda erikusimusena tegeleb konwerents kaalutööliste olukorraga. See oleks otsustatud juba 1933 a., kui mitte Inglise walitsus poleks waielnud wastu. Kuna aga ses küsimuses ei ole oodata suuri wastuwaielusi, siis wõib loota wastawa konwentsiooni läbiminekut.

Peale selle on algatatud teatawate kutsehaiguste konwentsioonide muutmise küsimused. Siin on sagu fosfori, arseniku ja benzoli läbi tekitatud haigustega, mis eelnõu järgi arwatakse kutsehaiguste hulka ja nende puhul pannakse maksma sellased toetuse normid — ka perekonna liigetele, nagu see on õnnetusjuhtude puhul.

Edasi, naiste töökeeluga kaewandustes tahetakse astuda samm edasi naistööjõu kaitse korraldustes.

Ka wiimane konwerentsi päewakorrapunkt käitsel naistööliste öökorda, määrates kindlaks öötöö tingimused.

Esmaspäewal kell 11 hommikul awati Genfi kantoninõukogu saalis 18. Rahwuswaheline töökonwerents. Peale tööliskonna ja ettewõtjate esindajate ning 58 riigi walitsuse saadikute wõtawad oma waatlejate kaudu konwerentsist osa Põhja-Ameerika Ühendriigid ja Egiptus, wiimane esmakordselt. Seekordne istungjärk kestab kolme nädala ümber.

Töötoimkonna esimees sissejuhatawas kõnes nimetas mõningaid majandusliku olukorra paranemise tunnusmärke ja tööpuuduse ulatuse wähenemist. Pean konstateerima — ütles ta, et ka maailma majanduskriisi kestes on jatkunud sotsiaalne areng. Igal pool on püsinud sotsiaalse taseme alleshoidmise püüd, mida peab suurel määral kirjutama Rahwuswahelise töötoimkonna teeneks.

Itaalia delegatsiooni ettepanekul walitti 18-konwerentsi juhatajaks prantsuse senaator ja endine minister Justin Godart.

Skandaal Austria walitsuses.

Sensatsioon asekantsler Fey ümber.

Sai altkäemaksu natsidelt.

Asekantsler Austria asekantsler Fey tagasiastumisega liituwad ammu juba ringlewad kuulujutud. Nüüd on „Wiener-Zeitung" [illegible] kuulutab järgmist:

„Möödunud nädala eest suleti Austria natside leht „Oesterreichische Beobachter". Kohe pärast sulgemist tormas riigikantslerisse prints Josias von Koburg, „Beobachteri" rahaline toetaja ja poliitiline sidepidaja ning seletas, et tal olla sõlmitud leping, mille alusel riigikantsleri asetäitja olla kohustatud kindlustama lehe ilmumise wõimaluse. Lähemate seletuste nõudmisel selgus, et prints Koburg olewat sellase lepingu sõlminud asekantsler Fey usaldusmehe, komissar dr. Altmanniga, kes selle eest saanud 70.000 šillingit. Selle järele wahendanud dr. Altmann ilma asekantsler Fey teadmata. Kui Fey sai sellest kuulda, tahtis tema hul-

[illegible] mille järgi [illegible] juurdlema, mille tulemusel oli kuulmatu skandaal. Nimelt selgus, et prints Koburg oli maksnud mitte 70.000 [illegible] 170.000 šillingit ja et 100.000 šillingit sellest summast on saanud asekantsler Fey omale. Wastutasuks selle eest pidid Fey-Altmann teatama kõigist tähtsamatest walitsuse kawatsustest prints Koburgile, kes omakorda pidi teated toimetama edasi natside keskkomiteele.

Ministrite nõukogus walitses suur ärewus. Kõigi asjaolude selgitamiseks (mis salakorral laaritud kujul, ilmus ka austria lehtedes) pidi Fey kõrwaldatama. Lõplikult walitsusest ja saadetama wälja Budapesti. Fey aga ähwardas panna natside abil toime riigipöörde, mistõttu walitsusel tuli leppida ainult tema kõrwaldamisega asekantsleri ja julgeoleku ministri kohalt.

Kolmapäewast — tänaseni.

Valitsus sõidab Kehtnasse.

Laupäewal sõidab riigiwanem koos walitsuse liikmetega Kehtnasse. Sealne kõrgem kodumajandusekool wajab ruumi õpilaste elamu jaoks ja õppetegewuseks. Selleks ehitada kawatsetaw hoone läheb maksma 4 milj. senti. Walitsus sõidab nüüd kohale selgitama, kas see kulutegemine on hädawajalik.

Eesti ei maksa ka seekord.

Järjekordne sõjawõla tasumise tähtpäew Ameerikale on 15. juunil. Nüüd on meie wälisministeeriumi kaudu Ameerikale juba teade ära saadetud, et Eesti ka sel korral oma wõlaosa maksta ei saa majanduslikkude raskuste tõttu.

Ka teised riigid, wäljaarwatud Soome, on 15. juuni osamaksust ära ütelnud. Inglismaa pani seisma isegi oma „sümbolilise" maksmise. Ainult Soome on Ameerikale teatanud, et ta oma osamaksu korralikult tasub.

Vangistati mürgimüüjaid.

Keelatud narkootiliste ainetega kauplejate tabamiseks pani Tallinna kriminaalpolitsei paari öö kestel toime rea haaranguid, mis andsid ka tulemusi. Wangistati terwelt 17 mürgimüüjat, nende seas 7 naist. Haarangutel tabati ka narkootiliste ainete ostjaid, kes müüjate süü kindlakstegemiseks üle kuulati. Narkootiliste ainete ostjaskonna seas, kes politseile jalgu jäid, olla ka mõned tuntud seltskonna- ja kunstiinimesed.

Nagu selgub, tuuakse mürkaineid salaja Eestisse peamiselt Soomest.

Vene ajakirjanikud Eestisse külla.

Peale Eesti ajakirjanikkude tagasijõudmist Wenest, kus nad tegid pikema ringreisi, saadeti Eesti ajakirjanikkude liidu poolt kutse Wene ajakirjanikkudele wastukülaskäiguks.

Nüüd on Wene ajakirjanikud wastanud, et nad tulewad Eestisse tutwunemiskäigule juuli esimesel poolel.

Kõrgemaid kaitseväelasi paigutati ümber.

Kaitsewägede ülemjuhataja otsusega wabastati senisest kohalt Harju kaitseringkonna staabiülema k. t. kol.-ltn. Otto Janson, kes määrati kaitsewägede staabi 4. osak. ülema k. t. Jansoni asemele määrati Harju kaitsewäeringkonna staabiülema k. t. kol.-ltn. O. Mülla kaitsewägede staabist.

Õlu ja tubak odavamaks.

Maksudewalitsus on wälja töötanud tubakaaktsiisi muutmiskawa, mis walitsuses otsustamisele tuleb. Selle kawa järele alandatakse pikbutubaka aktsiisi ja tõstetakse paberossisde 3. sordi aktsiisi. Wastawalt sellele muutuksid muidugi ka hinnad.

Walitsus otsustab lähemal ajal ka õllehinna küsimuse. Õllehinna tõusuga langes selle tarwitamine umbes 40% ja sellega wähenewad aktsiisitulud õllelt. See ähwardab juba riigi eelarwesse auku lüüa ja kuna õllewabrikandid wabatahtlikult õllehinda ei alanda, siis tahetakse seda alandada nüüd walitsuse dekreediga.

Saaremaa suurprotsess lõppes.

8 kaebealust sunnitööle, 8 wangi ning 2 wabaks.

Saaremaa poliitiline suurprotsess, mis algas teisipäewal, kestis 2 päewa ja lõppes neljapäewa lõuna ajal, mil kohus kuulutas otsuse. Sunnitööle kõigi õiguste kaotamisega 8 kuni 4 aastani mõisteti kaheksa kaebealust, 3 kuni 1 aastani wangi mõisteti samuti 8 kaebealust. Kaks kaebealust mõisteti kohtulikult õigeks.

Suurem osa kaebealustest tunnistasid endid süüdi ühenduse pidamises põrandaaluse Eestimaga, kuid wägiwaldse riigipöörde katse ettewalmistamises, mis neile samuti süüks anti, ei tunnistanud end süüdi üldsi.

Kohtualuseid kaitsesid adwokaadid Jõeäär, Stackelberg, Wares, Trenfeldt ja wanem kohtunameti kandidaat Intelmann.

Kohtusse ei olnud ilmunud kaebealune A. Matas, kes riigikoguliikmena kehwikute rühmast wahi all ei wiibinud. Tema süüdistusasi eraldati teistest ja tuleb hiljem arutusele.

Kaheksaks aastaks sunnitööle kõigi õiguste kaotamisega mõisteti: Eduard Johani poeg Kitt ja Aleksei Aleksandri p. Waklaus. Kuueks aastaks sunnitööle ühes õiguste kaotamisega mõisteti: Aleksander Georgi p. Säärel ja Anastasia Mihaili t. Mui. Wiieks aastaks sunnitööle ühes õiguste kaotamisega mõisteti: Glafiira Waššili t. Mälder ja Anton Iwani p. Saar. Neljaks aastaks sunnitööle ühes õiguste kaotamisega mõisteti: Aleksander Elena p. Roos ja Arseni Antoni p. Mihkelson.

Kolm aastat wangistust said: Orest Aleksandri p. Säärel, Liidi Aleksandri t. Säärel, Arseni Aleksandri p. Palmpukk, Anton Feodori p. Lember. Kaks aastat wangistust said: Arseni Aleksandri p. Säärel, Aleksei Joma p. Kärner. Ühe aasta wangistust said: Akulina Iwani t. Jakobson ja Ekaterina Johani t. Tiitmaa.

Kohtulikult õigeks tunnistati: Johann Aleksandri p. Truuwert ja Aleksei Waššili p. Ristimägi. Mõlemad wabastati peale otsuse kuulutamist wahi alt.

Käisid „Vaterlandis"

Eesti kaslaste ekskursioon käis Berliinis.

Neljapäewa hommikul jõudis Tallinna tagasi Eesti kaslaste ekskursioon, kes käis Berliinis Hitleri kojakombeid õppimas. Ekskursiooni autobusel Berliini korraldas Tallinna saksa jahtklubi ja sellest wõttis osa 38 inimest, kellest enamus naised. Puhastwerd kaslaste hulgas leidus ka meie kodukaswanud sakslaid. Tallinnast sõideti wälja 23. mail ja Berliinis peatuti nädalapäewad. Meie aariatõug oli juba enne wäljasõitu tublisti tutwunud „Vaterlandi" kojakommetega ja kui Saksa rajani jõuti, käis igal käsi hitlerlikult (nagu meie wabsidel) püsti ning „heil" hüüded kõlasid igal sammul. Nii „heilitati" kuni tagasisõiduni. Tagasi Eesti piirile jõudes jäi „Vaterlandi" rahwas weidi taltsumaks, ei tahetud wist eestlastele awalikku tähelepanu tõmmata. Kuid seda intensiiwsemalt läheb nüüd wärskete muljete ja kojakommete tutwustamine lahti kohapealsete kaslaste ringkonnis.

Nõukogude õhuekspress.

Nõukogude Wenes on ehitatud esimene reisijate ja posti õhuekspress, mis konstrueeritud insener-konstruktor Neumani poolt. Õhuekspressi kiirus on 310—315 klm. tunnis. Lennuk on konstrueeritud nii, et wõimalik on kõrwaldada õhutakistused miinimumini. Lennu ajal tõmmatakse isegi lennuki rattad lennuki keresse.

Lennuki kabiin on ehitatud 6 reisijale. 10-aknalises kabiinis on mugawad tugitoolid, diwaanid, pesukauss ja elektriwalgustus. Lennuk on warustatud 480 h.-jõulise mootoriga, mis walmistatud N.-Wenes. Mootor on kinnitatud Tawnenda rõngasse, mis suurendab lennu kiirust 10% wõrra. Lennuki propeller on metallist. Bensiini wõib lennuk kaasa wõtta 1.500 kilomeetriliseks sõiduks. Lennuki tiibade pikkus on 14,4 meetrit, lennuki pikkus 10 meetrit.

Lähemal ajal lastakse wälja terwe seeria sellekujulisi õhuekspresse.

Desarmeerimiskonwerentsi surmaheitlus.

Ei mingit kokkuleppe wõimalust.

Desarmeerimiskonwerentsi tööd on läinud järjest enam ummikusse. Eelmisel nädalal peetud büroo koosolekul arutati prantsuse wälisministri Barthou ettepanekut, et konwerentsi poliitiline komisjon jatkaks töötamist, peamiselt õhujõudude piiramise küsimuse ulatuses ja parajal silmapilgul wõiks astuda kokku ka peakomisjon. Üldiselt tuleks konwerentsil jatkata tööd Wene ja Türgi ettepanekute alusel.

See ettepanek ei leidnud aga wastuwõtmist ja koosolek katkestati kuni reedeni. Wahepeal pidas Henderson riikide esindajatega erawiisiliselt nõu, et neid kallutada kokkuleppele, kuid arwamised lähewad põhjalikult lahku, mis takistab ühise keele leidmist.

Barthou rõhutas, et oleks Genfis muutuks kohe paremaks, kui konwerentsi töödest wõtaks Saksamaa osa. Uks peab Genfis Saksamaa jaoks pärani lahti olema. Kuid ei oleks Saksamaa wääriline, kui ta seaks oma tagasitulekule mõningate tingimustega. Tema peab walmis olema wastutust kandma, et wastutus langeks ühetaoliselt kõikidele riikidele.

Desarmeerimiskonwerentsi esimees Henderson pooldab samuti arwamist, et Saksamaa tagasitulek Genfi wõiks suuresti kergendada tööd. Ta on isegi nõus sõitma Berliini, et mõjutada Saksamaad tulema konwerentsile.

Eile, reedel astus büroo uuesti kokku, kuid oli wähe lootust, et selleski koosolekul saadakse surnud punktist edasi.

Mida juhtus wälismail.

Ameerika uus tolliseadus

wõeti kongressi poolt wastu ja see annab presidendile loa sõlmida wälisriikidega kaubalepinguid ning tõsta ja alandada tolle kuni 50% ulatuses.

Relvatööstus täie auru all.

Ameerikas algas Lukenis Steeli suurtükiwabrikutehas täie koormatusega tööle. Selle sõltsi teised kolm relwatehast on samuti lastud käiku, kusjuures tööle wõeti rohkem inimesi, kui oli seal waremal aegadel.

Mereministeerium waatas läbi ja kinnitas 24 uue sõjalaewa plaanid. Laewade ehitamisele asutakse otsekohe.

Prantsusmaa ei maksa.

Prantsuse walitsus kawatseb ka seekord loobuda sõjawõla tasumisest Ameerikale, sest ta peab maksmist sõltuwaks reparatsioonide tasumisest, mis aga Hooweri moratooriumiga katkestati.

Terve pere hukkus tules.

Würtembergis, Saksamaal, ühe talu põlemisel jäi terwe perekond — abielupaar ühes 7 lapsega — tulle. Wanemad tahtsid lapsi päästa, kuid lämbusid suitsus.

Võimuhimulised pastorid.

Läti pastorite konwerentsil nõuti, et peapiiskopile ja pastoritele antagu suurem wõim ja walitused, kuna sinod ja koguduse nõukogud kaotatagu. Teiste sõnadega, toimitagu rahwa suhtes Jaan Lattiku põhimõtte järele: maksa palka ja pea suu.

Hinnaalandus läti raudteel.

Wälismaa turistid, kes wiibiwad Lätis wähemalt seitse päewa, saawad raudteel 25 protsenti hinnaalandust.

Saksa majandus ummikus.

Saksa wäliskaubanduse kokkuwõte aprillikuu kohta näitab aut tagurpidi minekut. Wäljawedu on kahanenud 85 miljoni marga wõi 21% wõrra, kuna kogu bilanss on 82 miljoni marga wõrra passiiwne. Bilansi awaldamine on toonud börsil kõigi saksa wäärtpaberite kursi languse.

GPU-d puhastatakse.

Lähemal ajal tuleb Moskwas lawastusele salajane kohtuprotsess, kus kaebealustena esinewad kõikwõimsa GPU agendid-ametnikud, keda süüdistatakse altkäemaksu wõtmises, omawolis, raha kõrwaldamises jne. Kaebealused on Moskwa osakonnast pärit.

Goebbels Warssavis.

Hitlerlik propagandaminister Goebbels kawatsewat 13. juunil esinеda Warssawis loenguga rahwussotsialismi ja uue Saksamaa üle.

Poolas 74 maja tuleroaks.

Nowo-Gorbeni lähedal põles terwe küla maha. Tules häwines 74 maja ühes kõrwalhoonetega.

Lodsi orkestrijuht

Alfred Strauch, kes oli Poolas õige tuntud, lahkus wabatahtlikult elust. Ta leiti poonult kontsertsaalist.

PÄEWAUUDISED

Narwa kingseppade ultimaatum.

Kas palgakõrgendus wõi streik?

Esmaspäewaks peab olukord selguma.

Narwa kingseppade streigikomitee wiimasel koosolekul otsustati üle minna kategoorilisematele abinõudele. Saapaäride pidajaile antakse kolme päewane tähtaeg kingseppade töötasunormide wastuwõtmiseks ja kui seda ei sünni, siis kuulutatakse tulewal esmaspäewal wälja boikott wõi streik, kuidas leitakse olukord seda nõudwat.

Nagu koosolekul ettekantust selgus, on mõni ärimees tõstnud töötasu 25—50 senti, mõni wähem, kuid selle palgakõrgenduse osaliseks on saanud waid üksikud töölised. Ettewõtjad ütlewad, et need olla paremad töölised ja seepärast olla nad ka siis õigustatud saama rohkem kui teised. Koosolekul leiti aga, et praegu töötawad kingsepatöölised on kõik head, sest halbadele ettewõtjad tööd ei annagi, neil on ju walida küllalt.

Koosolekul leiti, et seni rahulikul teel peetud läbirääkimised pole annud mingeid tulemusi ja otsustati seepärast juba ultimatiiwselt esineda. Aluseks siin wõeti Tartu kingseppade kokkulepe ettewõtjatega. Tartu ettewõtjad maksawad mõnest tööst kuni 80% enam tasu, kui makstakse Narwas. Tartus wõtsid töölised ärimeestega kokkuleppides wiimastelt allkirja ühes kohustusega, et kui tööandja lepingut murrab, siis peab ta maksma linna waeslaste hoolekande heaks 150 kr. Ka Narwas tahetakse ettewõtjailt kokkuleppe puhul nõuda mingisugust tagatist lepingu pidamiseks.

Maawanemate instituut loomisel?

Maawalitsuste reformeerimine jälle päewakorral.

Walitsuse silmaks kohapeale maawanem.

Riigikogu poolt wastuwõetud seaduse alusel määras wabariigi walitsus tänawu jaanuarikuul ajutised maawalitsused, mis jääwad püsima seni, kui maawalitsuste alal uus kord wälja töötatakse. Nüüd on siseministeeriumi kodifikatsiooni osakond wälja töötanud maawalitsuste ümberkorraldamise põhilaused, mis wab. walitsusele on esitatud seisukoha wõtmiseks. Kui wab. walitsus need põhilaused tunnustab wastuwõetawaks, siis töötatakse wälja täielik maaomawalitsuste reformi kawa.

Esitatud põhilaused näewad ette maakonnawanemate instituudi loomise. Kas maakondi jääb praegune arw, wõi wähendatakse neid mõne maakonna liitmise teel, see selgub hiljem, kuid igasse maakonda tuleks oma maakonnawanem, kes määratakse wab. walitsuse poolt. Maakonnawanema hooleks jääks järelwalwe alewite ja waldade üle, ta oleks nii öelda walitsuse silm kohapeal.

Maakonnawanemale oleks kohapeal nõuandwaks organiks maakonnapäew, mis koosneks wallawanematest ja peaks oma koosolekuid, nagu praegu maawolikogu.

Põhilausetes on ette nähtud maakonnawanemate ülesannetena järelwalwe teostamine kohapeal, keskwalitsuse esindamine ja ettekannete esitamine keskwalitsusele. Maaarstid, teeinsenerid j. t. jääksid endiselt edasi, praeguse maawalitsuse asemel alluksid nad aga edaspidi maawanemale. Maawanematele jääks õigus kooskõlastada kogu kohapealse administratiiwaparaadi tegewust, teda majanduslikult koondada jne.

Kui wab. walitsus need põhilaused wastuwõetawad leiab olewat, siis asutakse siseministeeriumis wälja töötama üksikasjalikku maaomawalitsuste reformi kawa. Uut korda maaomawalitsuste alal tahetakse maksma panna hiljemalt tulewaseks eelarweaastaks, s. o. 1. aprilliks 1935 a.

Maaomawalitsuste reformi põhilausetes käsitatakse ka seniste maawalitsuste waranduste saatuse küsimust. Likwideerimisel lähewad kõik maawalitsuste warandused üle riigile, kuid mõningaid neist peetakse otstarbekohaseks anda kohutamisele walla ja alewite omawalitsuste poolt ühiselt asutatud sihtasutustele, nagu wanadekodud wõi muud hoolekannet ja heaolu taotlewad asutused. Osa warandusist tuleks üle anda otse kohalikkudele wallawalitsustele.

Umbusaldus Kuresaare linnaisadele

Linnapea ja -nõunik ei seisa ülesannete kõrgusel.

Neil päewil peetud Kuresaare linnawolikogu koosolekul wõeti tõsisele sõelumisele linnawalitsuse mõnede liigete tegewus. Waielused lõppesid sellega, et wolikogu otsustas awaldada linnapea Lepikule ja linnanõunik Wessikule umbusaldust, kuna nad ei seisa oma ülesannete kõrgusel.

Mõlemate härrade teguwust oleme waremalt pisut walgustanud ja hiljuti tõime Wessiku ametwaheritest näiteid ta kirjaoskuse alatuse kohta. Olgu linnawolikogu otsuse puhul waid nõndapalju meele tuletatud, et nii Lepik kui Wessik waliti linnawalitsuse liikmeteks wabside häältega ja nad liitusid wabsidega ühels rühmaks.

Suur huwi Wiljandi sõiduks.

Huwirongi piletid juba läbimüüdud. — Uued huwirongid Wiljandi ja Aegwiitu.

Tallinna Sadamast Wiljandi, 10. juunil wäljuwale huwirongile on piletite müük lõpetatud seepärast, et sellele rongile olid kõik istekohad juba 7. juuni õhtuks wälja müüdud.

Klassiwagunite puudusel ei ole wõimalik weel teist rongi samal päewal Wiljandi käiku määrata.

Arwesse wõttes, et 16. ja 17. juunil on Tallinnas wõimlemis- ja spordipidustused, ning et Wõidupühal ja Jaanipäewal on kawatsus huwirongid määrata Pärnu ja Kiisale, siis on kawatsus järgmine rong Tallinnast Wiljandi saata 1. juulil.

10. juunil Tallinnast on määratud huwirongid Aegwiitu ja Kloogale, milledele weel wabad kohad olemas.

8. juunist on awatud rongide otseliikumine Tallinn Wäike — Wääna wahel, mis oli senini suletud kitsarööpalise Nahumäe wiadukti ümberehituse tõttu.

10. juunist awatakse pagasi ja kaupade wastuwõtmine otsedokumentide järele kõigist raudtee jaamadest Narwa-Jõesuu suwituskohta ja ümberpöördult Auwere ja Narwa jaamade kaudu.

Puuwilla kaswatus N.-Wenes.

Puuwilla külw N.-Wenes läheneb jõudsasti lõpule. Kogu Nõukogude Liidus wõetakse sel aastal puuwilla alla umbes 2 miljonit ha. Heides alal juba 1931. a. aastast stabiilselt puuwilla külwipinna, suurenes puuwilla saak iga aastaga, kusjuures 1933. a. saadi 1.286 tuhat tonni puuwilla 1.075 tuh. tonni wastu 1930. aastal. Eeldatakse, et tänawu puuwilla saak tõuseb 1.422 tuh. tonnile.

Puuwilla saagi suur tõus N.-Wenes on uuema ümbertöötamise wiisi ja wäikeste majapidamiste suurteks kollektiiwideks muutmise tulemus. Tuleb märkida, et juba möödunud aastal kolhoosid andsid üle 86 protsendi kogu puuwilla saagist. Walitsuse poolt on antud puuwilla majapidamistele kasutada 15.000 traktorit.

Wiimasel ajal on täielikult wälja tõrjutud puuwilla lühikesed sordid (kuni 22 mm.) ja kaswatatakse puuwilla sorte pikkusega mitte alla 25—24 mm. Egiptuse sortide all olewa puuwilla külwipind suureneb sel aastal 100 tuh. ha ja egiptuse sortide üldine produktsioon on üle 16 tuh. tonni.

Halb ülalpidamine maksis ohwitserimundri.

Esimene soomusrongide rügemendi ohwitser A. Rebane wabastati kaitsewägede ülemjuhataja käskkirjaga teenistusest, arwates 30. juunist. Tema kohta on juurdlusel selgunud, et ta liigse alkoholi tarwitamise tagajärjel on täitnud lohakalt oma teenistuskohuseid ja on pidanud end ohwitserile lubamatul kombel üleal, hoolimata warem tehtud märkusest.

Sama saatuse osaliseks sai ka Petseri laagriplatsi ülem kpt. K. Niemenski, kelle ülalpidamine kohanikkude ja alluwate wastu on olnud lubamatu.

Wastsündinu laip kohwris.

Neljapäewa õhtupoolel leidsid Walga raudteetöölise Leeduse 2 alaealist poega, kes läksid raudteel töötawale isale toitu wiima, jaama tagawarateel asuwast wanast reisiwagunist käsikohwri. Kohwrit awades leiti sealt wastsündinu laip, mis seal juba kauemat aega seisnud ja lagunemise tunnusmärke awaldas. Politsei asus asja uurima.

Leedu riigipöörete keerises.

Woldemaras wõimu haaramas.

Nende sündmuste õppetund.

Kolmapäewa öösel wastu neljapäewa pandi Leedu pealinnas toime riigipöörde katse. Endise diktaatori professor Woldemarase juhtimisel tulid mõned tehnilised wäeosad, nagu tankid, soomusautod, lennuwäe osad jne. tänawale ja saatsid president Smetonale ultimatiiwse nõudmise, korraldatagu walitsus nii ümber, et walitsuse juhiks saaks Woldemaras. Smetona olewat wäsfuliste wäeosadega alanud läbirääkimisi, et saawutada kompromissi. Kowno tänawatel on neljapäewa öösel olnud ka wäike tulewahetus, mis ametliku seletuse järgi tekkinud „arusaamatusest".

Kuna Leeduga traadiühendus katkenud, siis pole ajakirjandusel wõimalik saada täpsemaid andmeid sündmustest. Kohaliku saksa lehe teatel olla rida ministreidki wangistatud, nende hulgas ka wälisminister Zaunius, kes oli parajasti teel Genfist koju.

Leedu uuema sõjawäelise wäsfu taga näib seiswat Saksamaa käsi. Teatawasti on Woldemarasel tihedad sidemed sakslastega ja 12. juunil ta pidi andma kohtus wastust ühe oma artikli eest, mille ta awaldanud Königsbergi „Preussische Zeitungis", ja kus terawalt arwustas Leedu senist saksawaenulist wälispoliitikat. Ei jõuda ette protsessi otsusele, Woldemaras asuski sõjawäelise wäsfukatse teele, mida muidugi Saksamaa kõigiti toetab.

Wiimaste ametlikkude andmete järgi olla walitsus siiski olukorra peremees. Woldemaras olewat wõetud wahi alla, samuti ka mitmed wäsfukatse juhid. Wangistamised jatkuwad.

Leedu sündmused näitawad kujukalt, mis tuleb siis, kui loobutakse demokraatiast. See oli teada waremgi, selle kohta on annud ajalugu sadandeid näiteid, kuid kõik see oli seni kaugel, eemal. Nüüd toimuwad aga sündmused otse meie külje all.

Seni oli sõjawäe wäsfude maaks kultuurilisest mahajäänud Balkan, kus rahwal polnud wõimalik kaasa rääkida riigiwalitsemise asjade juures. Seal walitses see nõndanimetatud „kindel ja stabiilne wõim".

Nüüd on paraku sisenenud uueks Balkaniks kõrgema rahwakultuuriga Balti. Tagurlistel ohwitseritel läks korda Ulmanise abil üleöpealt Leedus murda rahwawalitsuslikku korda, paar nädalat tagasi järgnes Leedu eeskujule ka Läti.

Demokraatliku riigikorra suureks paremuseks on see, et ta annab wõimaluse rahwal ilma relwadeta, ilma wäsfudeta kujundada riigiwõimu. Poliitiliste organisatsioonide-erakondade abil on rahwal wõimalik rahwaesinduse kaudu awaldada ja maksma panna enamuse tahet. Iga suurem erakond esitab teatawat huwide ringkonda, teatawat rahwakihti. Wõitluses oma huwide ja seisukohtade eest ei tarwitata demokraatliku korra juures mitte toorest jõudu ja relwadejõudu, waid wäitluse ja waimu wahendeid.

Autoritaarse riigikorra juures, mis peab tagurlise wäärõpetuse järgi „wabastama rahwa parteide diktatuurist", satub rahwas tõelikult wõimulolewa ringkonna kätte wangi. Ei jää enam teist abinõu olukorra muutmiseks, sest mahsem riigiwõim millised sigadusi tahes, kui teha wäsfu. Nüüdisaja tehnika juures on aga wäsfu, revolutsiooni tegemine wõimalik eelkätt ja ühti peale ainult sõjawäel.

Mida on siis saawutatud? Seda, et poliitiliste küsimuste waba arutamise ja jõu wahekordade waba paendumise ümberkujundamise asemele rahwaesinduse kaudu astub p õ r a n d a a l u n e i n t r i g e e r i m i n e ja w a n d e s e l t s l i k u r g i t s e m i n e s õ j a w ä e s, kuni lõpuks üks wõi teine wäeosa relwad kätte wõtab.

„Stabiilse riigiwõimuga" walitsemise asemele on saawutatud wastandlik olukord, kus kohanik hommikul üles tõustes ei tea, milline kamp öösel on wõimu haaranud.

Iga wõimuhaaraja pakub end, muidugi, taltsutatud ja „erapooletu"

Karistati walgeteadete lewitajat.

Wägede ülemjuhataja kindr. Laidoner karistas Ernst-Theodor Neumanni 60-päewase wangistusega ja selle järele wangistuse kandmist temal elamise Tallinnas ning Harjumaal kuni kaitseseisukorra lõpetamiseni.

Neumann on inglise lehe „Daily Expressi" esindajana saatnud Eesti kohta waleteateid ja awaldanud kirjutisi wälismaal, mis rikuwad Eesti wälissuhteid.

Neumann wõeti wahi alla.

Põles Pärnu linnametsa.

Neljapäewa õhtupoolel Papiniidu-Waskrääma jaamade wahel peale töörongi läbisõitu läksid põlema raudtee ääres asuwad wanad liiprid. Tuli lendus liipritelt edasi ka Pärnu linnale kuuluwasse metsa, kus ära põles 1—1½ ha noort metsa. Linnawalitsuse kahju 1000 kr. Tulele pandi piir tuletõrje poolt kohalikkude elanikkude kaasabil.

Segarong sõitis roobastelt.

Reede öösel kella 1 ajal segarongi sissesõidul Sigaste jaama, jooksis wedur pöörangu waleseisaku tõttu eswmesele teele, kuna temale järgnewad wagunid jooksid peateele. Selletõttu jooksid wedurile järgnewad wagunid roobastelt wälja. Inimestega õnnetusi ei juhtunud. Wagunite ülestõstmine ja tee korrasseadmine wältas 2 tundi.

Wabsluse moraalne kokkuwarisemine.

[illegible]

[illegible] palwed wangilast wabanemiseks

Nõndanimetatud „wabadussõjalaste rahwaliikumise" algul meie rõhutasime juba, et kogu seda tegelaskonda, kes nii agedalt karjus erakondade korruptsioonist ja eesti rahwa ühtlusest, kandis [illegible], mis lootis pärast demokraatia lõpulikku kammutamist jõuda riiklikkude „liha-pottide" juure ja sealt wõtta niipalju kui kellegi isu nõudis.

Ei mingit ühiskondlikku aadet ega riikliku walitsemiskorra reformi üldrahwaliku huwi seisukohalt neil polnud, waid juhid ergutasid ja kütsid üksikutes isikutes pisikesi egoistlikke soowe, omakasu ja karjääri-himu, et sel teel luua igas üksikus motoorset jõudu riigiwõimu wallutamiseks.

Paratamatu kaasnähtena seejuures oli kõigi teiste, seni poliitilises elus mingitki osa mänginud poliitiliste rühmituste ja isikute mahategemine igasugu mõeldawate wahenditega, kusjuures kinnitati, et kõik „rahwaliikumisega" kaasa läinud inimesed on puhtus, kangelaslikkus, rahwa huwide eest walwelolek ise. Teised wiieteistkümne aasta jooksul pole midagi muud taotlenud, kui ainult omakasu ja harrastanud ainult riiklikku [illegible].

„Wabadussõjalaste rahwaliikumine" pidi [illegible] Eestile selle heroilise, ennastsalgawa tegelaskonna, kellele oleks wõidud rajada Eesti rahwa heaolu ja tulewik.

Sellistena wõttis neid ka hulk ja uskus, et nende wõimule tulek tähendab õnne Eestile, küsimata kas see praeguste objektiiwsete, rahwuswaheliste majanduslikkude olude juures üldse wõimalik.

Keegi ei pärinud, kas on need suurelunga agitaatorid kuidagi ka tõestanud, et nad on wõimelised täitma oma lubadusi, neid usuti pimedalt peast. Ükski neist polnud isiklikult seni ka kannud wastutust oma sammude eest. Nad kasutasid waid teiste poolt kättewõidetud õigusi ja wabadusi, olles arwamisel, et nad ümberlükkamata wõimud agiteerida, ühtki wastutust ja [illegible] wõimata.

12-dal märtsil saabus aga pöördepunkt. Igaüks pidi nüüd näitama oma weenete kindlust, oma seisukohtade aatelikkust ja walmisolekut kaitsta oma ideaale wiimse wõimaluseni.

Aga mida näeme sellest rahwaliikumisest?

Wägede ülemjuhataja kindral J. Laidoneri sõnade järgi olewat algul wangistatud ligidale 500 wabside rahwaliikumise tegelast.

Wahepeal on lastud lahti umbes 400 isikut, kellest suurem osa kõik kahetsenud oma tegu ja lubanud edaspidi parandada meelt.

Alles hiljuti läbistas ajalehti teade, et isegi „wabadussõjalaste liidu" keskjuhatuse üks juhtiwamaid ja sihte määrawamaid mehi, endine äpardunud siseminister Th. Rõuk palub ennast wabastada wahialt ja lubab sellase ameti eest loobuda jäädawalt poliitilisest tegewusest.

Edasi kuuleme, et Rõuge kirikhärra Walter Wiks palub samuti end lasta lahti trellide tagant, sest ta olewat sattunud „eksikombel" wabadussõjaluse [illegible] [illegible] Th. [illegible] ja ühe [illegible] endine [illegible] olema enamwähem üldiselt [illegible], siis W. Wiksi kohta oleks meil ütelda mõni sõna tema minewiku iseloomustamiseks.

See ei ole esimene kord, kus W. Wiks salgab maha oma õpetuse „enne kui kukk laulnud kolmandat korda."

Aastatel enne maailma sõda, gümnaasiumi õpilasena kuulus W. Wiks Tartu põrandaalusesse rewolutsioonilisse organisatsiooni. Töötanud mõni aeg seal, W. Wiks hädaohtlikul silmapilgul tõmbus tagasi ja kui astus ülikooli, purjetas ta Tõnissoni „eduerakonda", olles „Postimehe" alaliseks kaastööliseks. Et ka siin polnud wõimalik teha poliitilist karjääri, liitus ta „wabadussõjalaste rahwaliikumisega", annistas nende ümber, pidas ägedaid rahutuskõnesid, tuli [illegible]. Nüüd ta siis kahetseb wcesti ja lubab loobuda poliitikast tulewikult.

T. Rõugu ja Wiksiga ühelajal on esitanud wabastamise palwe ka adwokaat Ainson, kes samuti tühinud poliitikast ja lubab tõmbuda tagasi, kui ta ainult lastakse wabadusse. Ainson ei ole mingi „reamees", waid wabs-liikumise teise tsentrumi — Tartu linnapea kandidaat, seega juhtiw ja selle liikumise suuna määraw tegelane.

Samasisulisi palweid, nagu wägede ülemjuhatajale lähedal seiswad ringkonnad seletawad, olewat esitanud ka paljud teised, wähentähtsad tegelased, keda weel hoitakse wahi all.

Meie mõistame seda inimlikku tragöödiat, mis lawastab „wabadussõjalaste" tegelaste ridades, kuid see on ühtlasi ka kohtumõistmine, enesepaljastamine ja kogu liikumise kokkuwarisemise tunnusmärk.

„Wabsid" ei ole mitte esimesed poliitilised „[illegible]" Eesti [illegible] [illegible] ja [illegible] aluswõimaluste eest. Paljud neist wõitlejatest on langenud surmatena, paljud on kannud aastakümneid [illegible] wangis ja sunnitööl, paljud on olnud asumisel, kuid nad pole mõtesnudki loobuda oma aadetest. Neid, weel järele jäänud ja awalikus tegewuses olewaid wabadusmõtlejaid tembeldasid „wabadussõjalaste rahwaliikumise" tegelased omakasupüüdlikkudeks, rahwa waenlasteks, korruptsiooni harrastajateks, aga niipea kui neil endil tuli kanda pisutki wastutust oma sõnade eest, siis warisesid nad moraalselt kokku.

Sadanded inimesed on eestlaste hulgastki läinud surma sotsialismi eest. Päts ja Teemant kodanlisest leerist on omal ajal seisnud surmamõistetute nimekirjas, aga neil ei tulnud mõttessegi Rõugu, Wiksi ja Ainsoni wiisi minna paluma armu seal, kus oli tegu sisemise weenega ja aatega. Nad ennem kas laskisid end tappa, istusid wanglas, wõi põgenesid maalt. Rõugud, Wiksid ja Ainsonid aga tarwitasid küll laialt suud, kuid kui oli waja olla meheks mehises asjas, siis langes süda saapa säärde. Neil ei olnud aadet, nad läksid wälja ainult saama peale ja kui nüüd saagile enam pole mingit lootust, siis otsiwad teid, kuidas päästa oma nahka ja saada tagasi sedagi mugawust, mis neile eesti demokraatia seni kindlustanud.

Täpi kõigele paneb aga „rahwaliikumise" ametlik juht kindral Larka [illegible] „Päewalehe" [illegible] [illegible] dawat enese alawäärtuse demonstratsiooni ja suurepärasemat enese naeruwääristamist ei oleks keegi wõinud lawastada, kui kindral Larka „Päewalehe" protsessiga. Aga kui juba juht nõnda ennast diskrediteerinud, miks ei peaks siis Rõuk, Wiks, Ainson ja teised temale järgnema ning wõtma maha oma sangari-maskid ja end näitama maailmale nii, nagu nad tegelikult on.

Nüüd alles Eesti rahwas näeb, millised [illegible] ja [illegible] herne-hirmutised kippusid riigi juhtimisele. Nüüd on ka selge, et ainult niisugused põhimõtetele lagedad ja selgroota tüübid wõisid südametunnistuseta alata poliitilist mängu, mis oleks wõinud saada saatuslikuks rahwale, ja mis sisuliselt oli wõrdne riigi-äraandmisele.

Kommunistlik laim.

[illegible] Ametiühingute Liidu.

[illegible] Ametiühingute Liidu [illegible] W. [illegible] [illegible] [illegible]. Kommunistid jätkawad praegugi oma poliitilise [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Nende [illegible] laimukampaania objektiks on see solidariteediaktsioon, mis [illegible] Austria [illegible] toetamiseks. Oma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] kinnitawad kõikjal, et 25 protsenti Ametiühingute Internatsionaali kaudu austria [illegible] toetamiseks [illegible] rahadest antawat Dollfussi fondidele. Teisiti [illegible]: Amsterdami Ametiühingute Internatsionaal andwat tööliste raha Dollfussile wälja.

Mõlemad need teated on teadlikud waled. Rahwuswahelise Ametiühingute Liidu juhtimisel olewatest abiandmise fondidest (siin pole tegu Matteotti-fondiga, nagu eksitawalt teatawad kommunistid) on seni Austrias jagatud wälja üle 4 miljoni prantsuse franki. Abiaktsioon teostati nii kiirelt, et juba mõni päew pärast weebruari wõitluste lõppu sain toetust 2500 perekonda ja mõni nädal hiljem — juba 7500 perekonda.

Kommunistidel pole aga läinud korda Lääne-Euroopa maades koguda austria tööliste toetamiseks nimetamiswäärset summat, sest suured hulgad ei usalda neid seesugustes asjades. Ainus toetus, mis kommunistid andsid, on Nõukogude Wene walitsuse raha — üks miljon shillingit, mis [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible].

Olgu möödaminnes märgitud, et R. A. Liidu fondidesse kogutud raha on wiimase sentini jagatud wälja toetuseks wõitlejate perekondadele, ilma et seejuures oleks sellest rahast maha arwatud fondide walitsemise ja sõidukulusidki — wastupidi kommunistide Punasele-Abile, kus sageli kuni 50 protsenti kogutud rahast läheb „asjaajamise" kuludeks.

1/4 aastat „RAHVA SÕNA" maksab kõigest 1 kroon 20 senti.

Kasutage kõik võimalust ja tellige omale odavamat ajalehte.

KUNSTLIKUD SILMAD

Arno Alexander'i romaan. 28

Wells hingas sügawalt.

„See puudus weel!" urises ta. „Nii siis kabuge. Te wõite öelda, et mina teid minema saatsin, kuna ma Lizzi walwamise wõtsin üle. Homme annan ma aru. Mõistate?"

„Kaswuslikult, loomulikult ... Täiesti, nagu soowite, mr. Wells..."

Wells ei lahkunud enne paigalt, kui ta oli weendunud, et mees tõesti lahkus majast. Siis ruttas ta telefoni juurde, ning sealt tagasi Lizzi lauda, weel punetades ärritusest.

„Ma pärisell unustasin teid tänada," sõnas Lizzi.

„Mind tänada? Mille eest siis?"

„Teie küsite weel? Selle eest, mis te olete teinud Richardi heaks. Kui õnnelik ta küll on, see armas poiss!"

Teatawatel põhjustel polnud selline jutuaine Wells'ile põrmugi meelepärane.

„Ah ... Nii ... Oh, see pole kõne wäärt ..." tähendas ta ebamääraselt.

„Kuhu te õieti saatsite ta?" küsis Lizzi. „Ta kirjutas mulle waid ühele paberiribakesele, ta sõitwat Kanadasse ..."

„Jah, jah ... just nimelt Kanadasse ..."

„Kuid millisesse linna?"

„Linn — hm — pole weel päris kindel ... Mõistate, minu inimesed ei teadnud weel öelda, kuhu kõige soodsam oleks teda paigutada ... Küllap Richard juba kirjutab teile..."

Ent nüüd wiis Wells jutuotsa osawasti millelegi muule. Tal polnud ju aimugi, mis Bradley tegi Torniga; ning ta rõõmustas tõsiselt, pääsedes õnnelikult ahistamisest.

Mõlemad unustasid jälle ümbruse ja olid waid teineteisele. Tunnid wõõdusid minutitena, ning Lizzi ehmus unelmast alles siis, kui suure seinakella osutid kohtasid arwul kaksteist.

„Kell on kaksteist?" sosistas ta, ja talle näis, nagu ärkaks ta praegu imekaunilt unenäolt. „Kaksteist?" kordas ta, ja talle meenus, et üks mees nimega Temple ootas teda toas nr. seitsekümmend üks. „Ma pean minema ... Ma pean kohe minema koju ..."

„Ent mispärast siis, mis Lizzi?" küsis Wells pettunult. „Mispärast siis äkki nii kiiresti? ..."

„Ma pean homme wäga wara tõusma ... Jah ... Homme tuleb õieti pingutaw päew ... Ma pean hästi wälja puhkama ..."

„Noh, nagu soowite," sõnas ta wähe jahedalt. „Igatahes me ei näe teineteist niipea. Homme ma reisin ära kauemaks ajaks."

Tõepoolest oligi Wells'il reisikäsk Bradleylt juba taskus. Selles polnud midagi ebatawalist, sest Wells reisis sageli; ent seekord ta siiski oli teadlik, et selle reisi põhjustajaks oli Lizzi Torn.

„Teie reisite ära?" küsis Lizzi kohkunult. „Kuid te tulete kindlasti tagasi? Kindlasti, eks?"

Puhtsüdamlik hirm nende küsimuste puhul lepitas Wells'i täiesti.

„Ma tulen päris kindlasti tagasi," sõnas ta tõsiselt. „Ma wiin su omale, Lizzi. Ära unusta seda. Ma wiin su, ükskõik, kust ja kuidas!"

Lizzi pani oma käe ruttu rahakotile, mille Wells oli wõtnud taskust, et tasuda arwet.

„Jätke ... lase mina maksan," palus ta punastades.

Wells waatas talle jahmunult.

„Ent mispärast? See on ... Ei, seda ma ei lubaks."

„Ma palun teid, ma palun ..." anus Lizzi ja läkkas talle oma rahakotu. „Mul on selline hirm ... Ma jään peaaegu haigeks hirmust, kui sa autosõidu eest tasusid — oma rahaga! Ja ma ei tahaks kuidagi, et meil see ilus õhtu läheks kaotsi ... Mõtle waid sellele, kui seda äkki märgatakse! Nad toowad politsei, me peame põgenema ... Siis lastakse ... See oleks jube! Oi kui jube!"

„Sa heldene aeg!" pääses Wells'il suust. Alles nüüd ta taipas, et Lizzi hirmu tundis tema waleraha pärast. Ta tahtles wiiwu, kas ta siiski ei peaks rääkima tõtt, ent siis wiipas ta otsustawalt kelnerile ja maksis talle Lizzi — „õige" rahaga.

Õnnelikuna sarus end Lizzi himedas autos tema wastu ning Wells sundis teda wahetpidamatult, nagu oleks iga minut üliwäärtuslik ega korduks enam kunagi. Siis peatus auto — mõlemile liig wara. — Täpselt sellel paigal, mis Lizzi nimetanud — kolm maja enne Bradley instituuti.

Hüwastijätt oli lühike. Walustugewasti surus Wells Lizzi kitsast kätt ja waatas talle rõõmu ja nukrusega silmi.

„Ela hästi! Ära unusta mind!"

„Nägemiseni! Ei kunagi, kunagi ei unusta sind!"

Weel rutuline käewibe, siis kirustas Lizzi ruttu-ruttu oma sihile lähemale. Tagasiwaatamatult keeras ta ümber nurga ja — jäi soolasambana seisma.

Terwe tänaw Bradley instituudi esisel mustas inimestest. Kuuldus hüüdeid, needmisi ... Mõned autod murdsid omale teed ägeda signaali andmisega, ja seal seisis walge haiglaauto ...

Haaratud mingist ebamäärasest hirmust, tormas Lizzi inimhulga sekka. Tagapool seisjad ta tõukas üksteisest eemale, ning tungis edasi, ikka edasi, teeks tõugeldes endale teed. Ent äkki ta kariatas ja taganes.

Tema ees tänawasillutisel — walgustatud [illegible] [illegible] — lamas lömastatud, werine mass — midagi, mis alles mõne wiiwu eest oli olnud inimene.

Ja nagu kusagilt kaugusest kuulis Lizzi hääle, kes sõnas:

„[illegible] korralt alla wiskunud... Tõenäoliselt enesetapp... Jah ... Tal on perekond ... Naine ja lapsed ... Ta nimi on Temple ... Jah, Temple ..."

24.

Lizzi tuli alles siis teadwusele, kui ta seisis walgeks lakeeritud ukse ees, millel ta nägi musti numbreid „71". Kuidas ta oli siia tulnud ja mis ta õieti otsis siit? Õige, ta oli jooksnud trepist üles, nii kiiresti, nagu ta wõiks takistada toimunut, mis just oli sündinud. Alles neljandal korral, kui ta juba hingeldas tubliisti, meenus talle lift. Siis järgmised seitse korda ta sõitis, ja nüüd seisis ta siin ega teadnud, mispärast, milleks ...

Aeglaselt awas ta ukse ja astus tuppa. Tuba oli walgustatud, tuhatoosil oli weel põlew sigar, seal kõrwal oli poolik teeklaas. Kõigiti wõis oletada, nagu oleks elanik sellest ruumist wäljunud waid hetkeks, et peatselt tagasi tulla. Ja siiski ta oli lahkunud siit alatiseks! ...

Aken oli laiali lahti, ja külm õhk tuul mängis kergete eesriietega. Mispärast pidi Temple akna awama? Mispärast? Et alla wisata — see oli üks seletus ... Kuid miks ta tegi seda? Mees, kes omas naise ja lapsed! ...

Lizzi toetus mõlemi käega kirjutuslauale ja jälgis lakkamatult imeõhenat, sinakat suitsuwinet, mis ikka weel tõusis sigarist, kuni lõppeks akna tuulew tuulepuhang selle kustutas. Peale selle pooliku sigari oli tuhatoosis weel kahe ära põlenud sigari otsad. Tähendab Temple oli siin teda oodates ära suitsetanud kaks ja pool sigarit ... Kaks ja pool sigarit kahe ja poole tunni jooksul ... Ja tema ei tulnudki! Mees ootas, ning tema ei tulnud! Ja kui ta lõpeks tuli, oli juba liig hilja. Siis ta ei oodanudki enam, siis oli ta juba aknast alla hüpanud. Oli ta tõesti teinud seda ...?

Lizzi oli mõtlikult astunud akna juurde ja juhuslikult silmas ta käsi kesklinna torn. See oli nii kuum, et ta kiiresti tõmbas käe tagasi.

Lizzi eemaldus pisut ja silmitses kalle torusid. Siin polnud siiski tegemist enesetapuiga, ei kindlasti mitte! Nüüd teadis ta seda! Mees oli waid akna awanud, kuna toas oli liialt soe; siis oli ta aknast alla kummardunud ja siis — siis — — —

Ent siia oli jälle midagi seletamatut!

Lizzi sammus jälle akna juurde ja waatas tänawale. Haiglaauto oli juba ära sõitnud, ja hulk politseinikke tegeles sellega, et laiali ajada uudishimuliste hulka. Warsti tuleb politsei ka siia. Nii et kanaks ei tohtinud ta siia jääda ... Silmadega mõõtis ta aknalaua laiust. See polnud kaugeltki kitsas. Kui aga oletada, et ta pisut rohkem ette kummardus, umbes nii ... Ja Lizzi märkas, et ta jalad ei püsinud enam kuigi kindlalt põrandal ... Wäikse ettewaatamatu liigutusega wõis ta kaotada tasakaalu, ning ülakeha ees wõis ta kukkuda pöörase kiirusega kolm, neli, kaheksa, üksteist korda madalamale kõwale sillutisele, tundmatuks eimilleski.

Kas uus „abramsonlaad“ tulemas?

Weidi sotsialistliku „opositsiooni“ ideoloogiat.

„Waba Maa“ osa „täierakondade“ loomisel.

Üsna elawad on endise tööerakonna häälekandja „Waba Maa“ suhted — sotsialistliku liikumisega. Wähe sellest, et nii wähemalt kord weerandaastas selle lehe weergudel ennustatakse sotsialistliku erakonna peatset lõppu, — nähes, kui erakonnas leidub kas wõi kaks-meestki, kes tõstawad „opositsiooni“ wõi koguni heliswad endamisi arwamust mõtet saada ainukesteks juhtideks parteis, on ka „Waba Maa“ kohe platsis, muutudes suurima wastutulelikkusega „opositsiooni“ häälekandjaks, eriti siis, kui [illegible] loeb end hästi „pahempoolseks“, weel parem, kommunistlikuks. Tuletagem waid meelde häälekandja Abramsoni jauti omal ajal. Eks tööerakonna leht siin pugenud otse nahast wälja, et Abramsoni „parteid“ wõimalikult suureks puhuda, sotsialistlikule erakonnale kuulutada järjekordset täielikku lagunemist. Tööerakonna poolt ülespuhutud Abramsoni partei lõhkes aga kui seebimull ja „Waba Maa“ pidi mõneks ajaks jääma rahule.

Nüüd on „Waba Maal“ jälle uued noodid peal, sest on üle hulga aja sotsialistliku liikumise keskel leiutatud uus Abramson, uus Messias, kellest nähtawasti loodetakse töölisliikumise juhtimist „Waba Maalt“ nii palawalt ihaldatud radadele. See tööerakondliku lehe õnnistegija on nüüd Nigol Andresen ja südamlikud wahekorrad uue erakonna liideri ning „Waba Maa“ toimetuse wahel juba jalule seatud. Sest ei ole wähematki kahtlust, et järjekordne informatsioon „Waba Maa“ 7. juuni numbris on pärit kui mitte uue partei liiderilt endalt, siis wähemalt mõnelt wäga ligidaselt sõbralt. Uus abramsonlik partei on seega juba käigus, selle organiseerimismeetodid on samad ja selle saatuski saab olla waewalt teistsugune.

Siiski ei tule uue partei asutamise kawatsused kellelegi ootamata. Kui waremalt ehk weel mõni arwas, et Andreseni poolt õhutatud opositsioon ei ole suunatud mitte sotsialistliku liikumise häwitamisele, et see wõiks mahtuda erakonna raamidesse, siis wiimasest partei kongressist saadik oli kõigile selge, et siin pole üldse tegemist mingi opositsiooniga, õieti ka mitte mingisuguste ilmawaateliste lahkuminekutega, waid kõige lihtlabasema wõimuhaaramise katsega parteis, mille ülesanded ja meetodid kätte õpitud mitte enam kommunistidelt, waid pigem — fashistidelt. Wõitlus ei käinud mitte mingi uue programmi, uue wõitlustaktika pärast, waid see mahtus terwena ühteainsasse wabsidelt laenatud hüüdsõnasse: „Seni on parteis kõik halwasti tehtud, kõiges on süüdi senised juhid!“ Loomulikult siis ka kogu tulewane õnnistus seisis — „uutes nägudes“, kes pidid astuma seniste tegelaste asemele. Eks ole täpne koopia wabside „programmist“ ja psühholoogiast!

Tõsi küll, mõningaid segaseid „ideoloogilisi“ sugemeid ju wõib leida opositsiooni liidrite kirjutustest ja kõnedest. Niiwõrd, kui üldse wõimalik on neist segastest seisukohtadest aru saada, kuuluwad need aga kahjuks juba sotsialistliku liikumise piirest wälja. Neid wõiks kokku wõtta kolme punkti: 1) Sotsialistlik liikumine peab wõitlema demokraatia wastu, sest sotsialism wõib hakata kaswama alles demokraatia rusudel. 2) Sotsialistlik partei peab tarwitama ainult „rewolutsioonilist taktikat“. Kahjuks ei saa aga täit selgust, mis selle „rewolutsioonilise“ taktika all mõeldakse. On piirdutud waid uduste sõnadega „masside aktiwiseerimisest“, „otsekohesest wõitlusest“ ja „rahwa tahte“ teostamisest. Wõimalik, et nendega on mõistetud kommunistlik-blanquistlikku otsekohest wäljaastumist. 3) Sotsialistlik ja kommunistlik liikumine peaksid liituma. Wähemalt ühines N. Andresen Sotsialistliku Tööliste internatsionaali Pariisi konwerentsil resolutsiooniga, mis nõudis seesugust liitumist.

Ükski neist seisukohtadest ei ole sotsialistlik. Isegi rahwuswahelise sotsialistliku liikumise wasem tiib, [illegible] fanatik, ei poolda neid. Aga need pole ka mingid uued seisukohad. Igaüks teab, et need on juba rohkem kui kümne aasta jooksul seisnud — kommunistliku internatsionaali agitatsiooni kawas!

Ärgem tehkem ränka eksitust hinnangus: Ei ole ometi wähimatki põhjust arwata, et N. Andresen ühes oma sõpradega kõige tagasihoidlikumalgi määral oleksid — kommunistid, et neil tõsiliselt midagi tegemist oleks kommunismiga. Need hüüdsõnad ei wäljenda põrmugi nende kandjate meelsust, waid need laenati ainult walmina kommunistlikust ühtuskirjandusest ainuüksi selleks, et seega anda oma wõimuhimulisele tegewusele parteis mingit ideoloogilist alust, et üldse õigustada oma wõitlust partei wastu.

Ja ega õigupoolest nendegi põhimõtetega tehtudki oma parteilõhkumise tööd. Palju soodsamaks relwaks osutus — nurgatagune kihutustamine, otsekohene laim, igasuguste pööraste kuulduste lewitamine, salajane sosistamine, mis siiski ületama juba igasuguse sündsustunde. Seesuguste inetute kihutustamiste ja laimu pärast partei kõrgem kohus oligi sunnitud lõpeks N. Andreseni parteist kõrwaldama. Aga see oleks tegewus ise jätkub, see nähtawasti nüüd muutub waid awalikumaks, kantakse rohkem üle oma häälekandja „Waba Maa“ weergudele! Kui näiteks enne ainult salamahti juleti sosistada, — et „partei juhid“ walmistawat ette wastasrinna likwideerimist — politsei abil, et isegi Tallinna ühingu sulgemine ja mõne juhatuse liikme wangistamine sündinud wastawate wõimude poolt ainult „partei juhtide“ nõudel, siis nüüd ei lepita enam sellega, waid lastakse tööerakonna lehel sellest kirjutada üsna awalikult. Aga seesugused pöörased jutud ja nende lewitamine lokaalsetes ajakirjandustes ei puuduta sugugi parteid, waid märgiwad ära ainult seda ennekuulmatut moraalset laostumist, mis maad wõtnud opositsiooni „juhtide“ keskel.

Muidugi ei saa kogu wastasrinda mõõta ühe mõõdupuuga. Seegi leidub inimesi, kel on omad erinewad seisukohad, ent kes pole kaotanud laimu ja kihutustamise mülkasse. Seetõttu ka opositsioon on seesmiselt lõhestatud ja selle parem osa ei unista uue partei loomisest.

N. Andresenil aga ei ole teist teed. Omas parteis saab ta pealegi otsekohe absoluutseks wõõraks. Aga missugune see „partei“ ise saab, on muidugi iseküsimus. On kindel, et kaugelt suurem osa opositsionäärist sellega ei liitu mitte mingi tingimusel. Ja teisest küljest ei ole parteil endal wähematki põhjust legaalse opositsiooni [illegible] hab, kuid kes siiski seisab sotsialistliku liikumise üldise walwel, mingeid surweabinõusid tarwitusele wõtta.

„Waba Maa“ kõneleb nagu opositsioon olewat „otsustanud keskkomitee boikoteerida ja protesteerida ühingute sulgemise wastu“. Kuid suletud on üldse ainult kolm ühingut, nendest kaks Tallinnas. Kõik kolm ühingut suleti seltsipärast, et need olid fiktiiwsed ühingud, asutatud ainult selleks, et kongressil kunstlikult suurendada „opositsiooni“ häält. Mingit tegewust need ühingud pole awaldanud. Isegi oma liigete nimestikku pole need, hoolimata mitmekordsetest nõudmistest, suutnud keskkomiteele näidata.

Muidugi ei saa olla kahtlust, et keskkomitee kindla käega likwideerib selle osa wastasrinnast, kes on läinud lubamata wahenditega wõimuhaaramise ja partei lõhkumise teele. Ükski organisatsioon, liiategi weel poliitiline partei, ei saa sallida seesugust wõitlust oma ridades, nagu pidas osa opositsionist.

Las see parem katsub õnne oma parteiga. Tulemused on juba ette teada: kas likwideerub see iseenesest poolehoidjate puudusel wõi satub see kommunistide wõi isegi prowokatsiooni löa alla. Kolmandat wõimalust meil ei saa olla.

Lõpeks paar sõna omas asjas. „W. M.“ teab kõnelda, et wasempoolseid ajanud wihale „opositsiooni ridadest juhtide poole üle läinud“ allakirjutanu kirjutised. Et need kirjutised wiha on sünnitanud, seal pole ju parata. Aga praeguse „opositsiooni ridades“ pole ma kunagi olnud ega ole seepärast wõimalik olnud ka kusagile „üle minna“.

N. J.

A. OINAS.

UUS WENEMAA.

Reisimuljeid Nõukogude Wenest.

XXII.

Teel Krimmi.

Loodusilu seisukohalt on euroopa Wenemaa kui keskpärane, lame pilt toredas raamis.

Looduslikult kaunis on idapoolne ja lõunapoolne Wenemaa. Idas — Uurali mägestik oma ürgmetsadega. Lõunas — kõrgusega Alpe ületawa mägestikuga metsik Kaukasus, edasi Mustast merest tõusew Krimmi kokettlik mägine rand, — see wene Riviera oma ilusate losside ja parkidega.

Ei ole mingit erilist loodusilu Kesk-Wenemaal. Lõpmatu, üksluine lagendik, mõned kenakesed orud, suured jõed... Jalgrattaga, tsikli wõi isegi autoga pole mõtet reisima hakata, jalakäimisest pole kõneldagi. Pole ka korralikke teesid. Paar tundi wagunaknast ümbrust silmitsenult wõib rahulikult magama heita.

On huwitawad waid jaamad, inimesed ja uued kolhooside ehitised. Kuid lõpuks muutub ka seegi üheetooniliseks. Uudselt mõjuw naisjaamakorrapidaja oma poolmehelikus mundris, wiletsad ja kui hirmed kartlikud piima ning seiwamüüjad, ka seegi hakkab lõpuks kordumia, muutub tawaliseks.

Mõistan, kui wene tawaline wagun oli ehitatud otsekui umbne kast, kus aken waid luksusasjaks. Peaasi, et oleks soe ja saaks laialt magada. Sellest traditsioonist ei suuda loobuda paraku ka eesti raudteewalitsus.

Külastanud Dneprogesi sõitsime paariks päewaks Krimmi. Oli ilusaim aeg selleks. Rannik oli wärskelt roheline ja õitses. Polnud weel suwist kõrwetawat ja pimestawat päikest ega tüütawat tolmu.

Sewastoopol endiselt kindluse ja merewäe linn. Kõrgete kaljuste wahele surutud lahesoppides oli siin-seal näha mõnda sinakashalli sõjalaewa. Kihutas pööraselt wäike kaitsewärwi mootorpaat.

Linn ise oma wäikeste walgepruuni-hallide majakestega ja ilupuiega otsekui kleepudes lahe kaldanõlwakutel, ei ole tawaline wene linn, waid tuletab meelde mõnda Wahemere linna. Ka elanikudki tõmmud, lühikaswulised, lõunamaalised.

Ja nagu mõnes Wahemere linnasgi, kus midagi waatamiswäärilet, seal kohal ka wäle jaapapuhastaja poisike. Kuni silmitsesin piltpostkaarti — päewapildistamine oli Sewastoopolis keelatud — olid kingad nobedalt ja asjatundlikult läikima hõõrutud, kinganukk isegi lakiga üle wõõbatud. Sellast klantstööd ei teinud ükski Inturisti nooblite wõõrastemajade teenijatest.

Teel leidus ka muud wahwat noorsugu. Üks poiss tegi meiega kaaja reisi kuni Sewastoopolini — waguni all! Asus seal mingis kastis, kuhu kadus, kui oli waja, otse ahwi osawusega. Oli aga tahmane ja määrdinud! Läks Krimmi maad ja elu waatama ning ka teenistust leidma.

Teine sellane ronis waguni alt wälja Moskwas tagasisõidul. Oli meiega koos Krimmist tulnud. Oli juba pettunud Krimmist.

Millega need hakkajad, awantüristlikud poisid lõpetawad? Kas osatakse õieti hinnata ja kaswatada ning kasutada seda suurt uudishimu, energiat ja wastupidawust, mis neis olemas. Wõi rabab neid lõpuks tawalik politsei rusikas, mis hindab waid korda, wõi ruineerib neid halastamatu elu.

Nägin Wenes kaht inimeste mõjutamise süsteemi: üks — wana jõu, rusika ja hirmu ning tooruse süsteem. Teine — uus sotsialistliku arusaamisega, kaswatuslik. Paraku on wiimast weel wähe, sest lihtsam ja „weres“ on wana jõu süsteem. Nägin ühes raudteejaamas, näiteks, kuidas keegi [illegible] haaras piimamüüja naise kuklatagant ja hakkas teda jaamaesiselt ära wedama. Kui naine maha laskus, sai ta jalaga hoobi selga. See oli kui pilt wanast kuulsast „mördobiitijest“, mida nägin kord üliõpilaspõlwes kogu õhtul poliitilistel põhjustel politseijaoskonnas wahiall olles. See oli wiimistletud tehnika, mida käsitas seekordne „okolodotshnõi“! Süütu joobnule näidati üle barjääri mingit paberit, joobnud kummardas, ulatas pea ette, ja siis tuli wilunud löök wastu pead. See oli omamoodi rafineeritud politseisadism.

Pärisin saatjalt, Iswestija toimetuse liikmelt, mida tehakse nüüd joobnutega, kas pannakse „tsiwendile“, kehakse ka „doppelneljone“ jne. Wastas: „Meil rawitsetakse neid kui haigeid, meil antakse nad arsti kätte, wiiakse sellekohasesse ambulatooriumi“. Wastaja oli intelligentne sulemees. Tahaks loota, et nii toimima hakatakse, kuid ei ole eeldusi, et aastasadasid kepi all kaswanud, olgugi uude mundrisse end riietanud tegelased kõikjal nii asju käsitaks, kui seda projekteeris meie idealistlik saatja.

XXIII.

Piki Krimmi randa.

Sewastoopolis näidati meile peale kuulsa tsaariaegse patriootliku Sewastoopoli piiramise suure panoraami wana kreeka linna Hersonesi waremeid ja muinsusi, — asitõendusi, et aastatuhandeid tagasi Krimm kuulus Wahemere kultuuri piirkonda.

Waremetelinna keskkohale brutaalselt ehitatud wene kirikust oli tehtud muinsuste ja usuwastane muuseum. Kuid edaspidi pidi kirikuhoone minema lammutamisele, et tuua päewawalgele tema all asuwaid waremeid.

Sumedal õhtupoolikul algas sõit omnibusel Krimmi ilusamasse linna — kuulsasse Jaltasse. Pikkamööda tõuseb tolmune konarline kiwitee laheorust ranna kõrgustikule, kust awanewad silmale järjest kõrgenewad metsaga kaetud mägede kuplid. Tükk maad siira-wiira sõitu piki mäenõlwakuid, kus tõus järgneb tõusule, ja olemegi lõpuks kõrgustikul massiiwse Baidaari wärawa all, kust awaneb suurepärane, unustamatu waade sinetawale Mustale merele ja jalge all sügawale, otsekui kuristikku langewale kaunile rannale.

Ainult kitsas riba mägesid palistab Krimmi poolsaare lõunapoolset randa. Loodus on siin oma iludega kitsi olnud. Sellegi wähese haarasid aga oma kätte tsaari ajal wõimsad würstid ja ärimehed. Tatarid — talupojad suruti ilusalt mererannalt mägedesse. Ranna kaunimatesse kohtadesse ehitati toredad lossid ja suwimajad ning muinasjutulikud pargid siltidega „wõõrastele sissekäik keelatud.“

Meie sõiduk ei lasku serpentiinteed pidi alla mererannani, juht walib üksildasema kõrgema, looduslikult ilusama tee, milline läheb tihtipeale otse peakohal rippuwa kõrge järsu kaljuseina jalga pidi.

Pöörase kiirusega kihutab meie suur sõiduk ühest käänakust teise, awades pilt-pildi järgi Krimmi rannamaastiku wõlusid. Teen asjatuid katseid päewapildistada ilusamaid kohti. All wilguwad üksteise järgi endised suursugused, kõlawate nimedega suwituskohad: Balaklawa, Simeis, Alupka, Orianda, Liwaadia jne.

Ülewal tee äärel on wähe elamuid, waid mõned wäikesed tatari külad ja kaitsewäe walwepostid. Paljud majakesed on otsekui maha jäetud, poollagunenud, aknad laudadega kinni löödud. Tee on konarline, wajab remonti. Kuid paiguti on ka head tõrwateed.

3 tundi seda haruldast kinofilmi sõitu, ja oleme Jaltas. Inturisti wõõrastemaja on korras. Orkester parim, millist wene restoraanides kuulsin.

Jalta ise ei ole enam endine kuurnikkude, ohwitseride ja keisri õukonna tore suwituslinn. Lihtne ametnikkude ja tööliste sanatooriumi ja puhkekodu elu tuksub nüüd seal waljuhääldaja tüütawa kärina saatel wõõrastemajades ja piki rannabulwaare.

Keisri ja würstide lossidesse on sisse seatud puhkekodud ning sanatooriumid. Rahwast on roh-

(Järg 6. lhk.)

JEAN JAURÉS.

Wabariik ja sotsialism.

Mis on Marxi „rewolutsiooniline ewolutsioon".

Egon Erwin Kischi sulest 1928. a. ilmunud raamatus — „Klassikaline schurnalism, ajalehe meisterpalad" — leidub maailmasõja eelõhtul tapetud sotsialistliku apostli, suure poliitiku ja rahusõbra, Jean Jaures'i artikkel, mis awaldatud 20. aprillil 1902. a. „Humanites" ja kus käsitatakse pealkirjas tähendatud probleemi, mis tänapäewal eriti aktuaalne. Awaldame selle alamal.

Demokraatlik wabariik pole mitte, nagu meil arwatawad Marxi-tundjad kinnitawad, puht kodanline riigiworm, millest proletariaat huwitatud sama wähe, kui igast teisest walitsemiskorrast. Engelsi järele on wabariik palju enam, ta on sotsialismi poliitiline worm; wabariik ennustab sotsialismi, walmistab teda ette, tema sisaldab eneses osaliselt sotsialismi, sest ainult tema kaudu teostub sotsialismi areng wapustusteta. Meie oleme need, kes jäid Marxi õpetustele seisukohtadele truuiks, kui prantsuse wabaduste kriisi ajal kaitsesime wabariiki kõigi ta waenlaste wastu. Ja need, kes rewolutsiooni ja doktrinäärse puhtuse ettekäändel ametlikul wiisil põgenesid poliitilise abstinentsi, on sotsialistliku mõtte wastaselt toiminud, kui ka prantsuse proletariaadi rewolutsiooniliste traditsioonide wastu eksinud. Engels kõneleb 1793 a. wabariigist, sellest rewolutsioonist, mida mõned prantsuse sotsialistid peawad puhtkodanliseks, mis aga hetkeks, nagu Engels ütleb, oli siiski proletariaadi diktatuuri wõimuwahend. Kui ma koos Gabriel Dewille'ga otsisin arhiiwides dokumente rewolutsiooni üle, lugesin ma rõõmsas ärewuses Babeuf'i päewaraamatu ühe katkendit. Babeuf soowib enesele õnne, et ta on kaitsnud wabariiki ja rewolutsiooni, ka siis kui need olid rahwawaenlaste käes. Ta soowib omale õnne, et ta suutis päästa wabariigi, hoolimata hädaohust, et ühes wabariigi päästmisega pääsesid ka need mittewäärilised mehed, kes wabariiki esindasid.

Engels tahetseb tõsiselt, et Saksamaa pole wabariik. Ja ta laseb aimata, et kuigi talle on wastumeelt sotsialistide ministriks olemine keisri juhtimisel, näib talle siiski päris loomulik olewat, kui nad wõtawad osa walitsusest demokraatlikus wabariigis, mis sammub sotsialismi poole. Kuidas ka poleks lugu ministriksolemise teisejärgulise küsimusega, jääb põlewaks probleemiks ometi see, kuidas sünnib üleminek kodanlisest ühiskonnast sotsialistlikule korrale? Millisel teel? Millise arenemiskäigu kaudu? See on see küsimus, mis waewab — julgen ütelda — alati meie mõtteid. Selle probleemi teoreetiliseks ja praktiliseks lahendamiseks oleme täiel määral rakendanud kogu oma mõtte- ja teowõime.

Haaratud sotsialistide suurest wõidust 1893 aastal, alles õigustatult uhke meie partei kaswawast mõjust, ma arwasin lõpuliku wõidu lähemal olewat, kui see tegelikult oli. Aga isegi sellel waimustatud lootustega täidetud aegjärgul, mil lõppsihi teostumine näis nii lähedasena, ei unustanud ma hetkeksi reformide wajalikkust, ja ma püüdsin alati meie reformi kawadele anda sotsialistliku suuna. Kunagi pole ma reformides näinud ainult hädaabinõu olemasolewa wiletsuse wastu, waid sotsialismi organisatsioonilist alguist: need on noored sotsialismi alaidud, mis kühitakse kapitalistlikus korra pinnale.

Mind juhtis alati see, mida Marx tabawalt nimetas „rewolutsiooniliseks ewolutsiooniks". Minu arwates „rewolutsiooniline ewolutsioon" seisab selles, et wiia tänapäewa ühiskondliku eraomanduse korrasse algmeid, mis on selle korraga wastolus ja üle tema piiride kaswades, walmistawad ette uue ühiskonna ning oma organisatsioonilise jõuga kiirustawad wana maailmakorra laadumist. Minu meelest pole reformid wanakorra lappimise wahenditeks, nad on, ja peawadki olema uue korra ettewalmistajad.

Nelja aasta eest Dreyfussi protsessi puhul ilmsiks tulnud jälgis rumaluses ja barbaarsuses, tahtejõu ja südametunnistuse kiduruses nägin ma, et wähe on ainult püüdmisest sotsialismi poole, waid et palju enam peab kindlustama wabariigis wankumata lõõnud wabadust.

Kui mäetööline oma kirkaga murrab ühe sõepanga teise järgi ja korraga märkab, et taewiku kõigu toed wanguwad ja lagi on sissewajumas, siis paneb ta hetkeks oma tööriista kõrwale ja kindlustab tugesid. Kas tähendab see siis, et ta on jätnud oma töö, heitnud käest tööriista? Ei, wastupidi, ta on waid kindlustanud oma töö eduka jatkamise wõimalusi.

„Der Kampf" nr. 2

on ilmunud järgmise kawiawa sisuga: Hofbauer: „Heimatfront". Otto Bauer: Demokraatia ja sotsialism. J. Deutsch: Kes ei täitnud ülesannet? G. Cole (Oxford): Marxism ja klassiwõitlused 20. sajandil. H. Brailsford: Tulewik Inglismaal. Fr. Nehwalb: Maailmamajanduslikku konjunktuuri walgus- ja warjuküljed. K. Meisner: Rahwuslik sotsialism ja muud.

UUS WENEMAA.

(Algus 5. lhk.)

selt, kuid pole enam endine peenike, suurte rahadega hiilgaw seltskond.

Oli üllatuseks, et sellised luksuslossid nagu würst Woronzow — Dashkowi oma, see Krimmi Alhambra, olid säilinud nii heas seisukorras. Wiimasest lossist, on tehtud muuseum, — üks toredamatest oma asendi, ehituswiisi, pargi ja sisseseade poolest.

Nikolai II suwituslossis — Liwaadia on, osalt muuseumiks, suuremalt osalt — kogu alumine kord, aga puhkekoduks. Loss on maalikunsti ja skulptuuride monument — oma sisemiselt ehituselt. 60 [illegible] ja Peeter Suure pilt wäikeses, igale [illegible] kõrwalkambris — nii elas endine tsaar keset maitsewaesel luksust. Õues istus ta marmorist pingil, mille seetuge ilustasid ta enese karikatuurina marmorisse raiutud tõlbid leopardipead.

On edusamm, et Krimmi lossid ja pargid on awatud rahwale. On waid soowida, et wõimalikult enam puhkust wajawaid töölisi pääseks Krimmi looduse iludele.

Sisemaa teated.

VIRUMAALT.

Iisakus rüüstati metsa.

Iisaku metskonnas leidis metsawaht Õunapuu, et metsas on kooritud hulk noori kuuski. Lugemisel tõusis rikutud noorte kuuskede arw üle tuhande. Mahtsilisel metsarüüstamisel saadud koored on läinud nähtawasti nahatööstusele parkaineks. Politsei alustas juurdlust metsarüüstajate selgitamiseks.

Autoõnnetus kooli ekskursiooniga.

Mustwee lähedal Kõnnu mäel sõitis Wirumaa weoauto nr. 178, mis oli Iisaku algkooli ekskursiooniga teel Tartust Mustweesse, teelt põllule ja kukkus ümber. Autos oli paarikümne õpilase ümber, kellest mitmed said tõsiseid wigastusi ja luumurdeid.

Autoõnnetuse põhjustas Mustweest pärit wene tütarlaps Kulakow, kes jalgrattal auto ees sõitis ja segadusse sattudes just põiki autole ette pööras. Jalgratturi päästmiseks tegi autojuht järsu pöörde teelt põllule, kuid tütarlaps jäi siiski auto alla ja auto peale selle kukkus weel põllule ümber. Auto alla jäänud Kulakow sai muljuda ja tal murdus puusaluu.

Katastroofi läbi teinud weoauto esimene osa purunes täielikult ja wigasaanud kooliõpilased ühes purunenud autoga wiidi Mustweesse, [illegible] Tartu weoauto.

VALGAMAALT.

Suur tulekahju Karulas.

Öö wastu kolmapäewa häwines tules Karula Apja asund. Jaan Hollmanni karjalaut. Tules hukkus terwe kari — 12 karilooma, 1 hobune, 1 siga ja 17 lammast. Taluperenaine, kes tulest loomi päästma ruttas sai tulehaawu ja päästeti wiimasel silmapilgul tulest. Tulest tekkinud haawad kuuluwad raskemate liiki. Perenaine toimetati Wõru haigla.

Tule läbi tekkinud kahju tõuseb 3—4000 kr. Ei ole kahtlust, et tegemist süütamisega. Kriminaalpolitsei asus asja juurdlema. Hoone oli kindlustatud kõigest 500 kr. eest.

Ometi kord Valga raudtee vabsidest puhtaks.

Ometi kord wõiwad Walga raudtee töölised wabamalt hingata, sest kõikidele wabsidele tehakse „jõusise" ümberpaigutuse näol. Mitt, kes üks suuremaid tuuse, saab pensionile. Seal ta wõib waat edasi wabsistada. Wõi jääb hra Mitt edasi raudtee kaitseliidu kompanii pealikuks. Kõll tuleb wist organiseerida wabse kaotute hulgas, sest ta on wallandatud. Stalil ja teistel wäiksematel wendadel tuleb jätta Walga.

Ei puudu ka wabside lahkumisel oma koomiline külg. Juut Rauhmann, kes aitas wabse „müttimoodrite" ja plinside näol, käib hädise näoga ringi, sest kardab jääda omast ilma.

Mida kuulda?

Potisinine bursh.

Hoolimata sellest, et kaitseseisukord walitseb kogu riigis, Tartu kaudis ometi wärisuwad kahurid, paukuwad püssid ja weerewad üle põrsase maapinna rasked tankid. See sõda õigupoolest pole mitte mingi maadeahnitsemise, waid puhtideeline sõda ja see käib küsimuse ümber, kumb on eelistatum wärw riigilipuse ja korralikku korpi tekkile, kas potisinine wõi taewasinine. Wõitlust juhiwad potisinise poolel endine kaitseliidu propaganda pääll ik ja praegune wärwisõja kindral-feldmarsal Wiktor Reggo ning taewasinise wäeleeri poolt — Kuustaku hertsog noorem ja Eesti Üliõpilaste Seltsi wärwikandmise esiwõitleja Ilmar Tõnisson.

Et sündmustel on äärretu suur tähtsus riiklikult, rahwuslikult, põhimõttelisest ja muidu ideelisest seisukohast ning wõitluste tulemustest ripub suurel määral Eesti riiklik iseseiswus, siis katsume sündmustest anda lühikese ja tõetruu ülewaate, kuiwõrd praegusel ajal, kuna wõitlused on weel käimas, üldse wõimalik on sündmusi kirjeldada. Kahjuks ülewaade peab jääma paratamatult poolikuks, sest ajaloo- ja ühiskonnateaduse praeguse arenemisjärgu juures on raske, kui mitte hoopis wõimatu täpselt kindlaks teha, millal õieti ja millistel põhjustel puhkes lahti potisinise wärwisõda. Olen katsunud seda selgitada wanadest kirjadest, aga seni tagajärjetult. Jääb järele ainult põhjendamatu kahtlus, nagu oleks wõinud sõda alata sellepärast, et nii Eesti Üliõpilaste Selts kui ka korporatsioon „Fraternitas Estica" on weendunud, et just nende tekliwärwidest, eriti aga sinisest laigust nende tekkil on tekkinud Eesti riigilipp. Seda kahtlust lähemalt selgitada osutus wõimatuks, sest wõitluste käigus tuli ilmsiks, et kummagi auwäärt asutuse tekki endagi wärw pole päris selge. On waielda, kummal neist on potisinine wärw, kummal taewasinine, sest ajalooraamatud ei anna küllalt selget wastust. Samuti ka riigilipu suhtes ei ole sinise probleem lõplikult lahendatud, kuna on olemas nii potisinise kui ka mõne muu sinise wõimalus täiel määral.

Aga ka wõitluse tulemused on weel hoopis segased ja isegi korporatsioonide ja wärwide eriteadlane K. A. Hindrey ei söa lõplikult lausuda: potisinine — wõi taewasinine!

Nende ridade kirjutajal oli wõimalus sündmusi jälgima hakata alles sellest hetkest, kuna helesiniste leerist langes kohutaw kangelaskemärst, otse „sumadan" potisiniste peastaapi. Selle sumadaniga isiklik professor Matthias Johann Eisen ja Jaan Tõnisson ühes teiste suurte wäepäälikutega lõid wastuwaidlematult maha kõik need, kes usaldasid wäita, nagu Eesti Üliõpilaste Seltsi korporatsioonil ei oleksi õigus riigilipu wärwe pidada omaks ja neid kasutada pidulikkude juhtude puhul. Ets riigilipp ole sini-must-walge ja ets EÜS tekkel ole samuti sini-must-walge? Järjelikult on pimedalgi selge, et EÜS ja Eesti riik on õigupoolest üks ja sama.

Mitte sugugi samal seisukohal ei asunud aga potisiniste wäepäälik Wiktor Reggo, kes ise nähtawasti ei kuulu mitte Eesti Üliõpilaste Seltsi, waid tõenäoliselt „Esticasse", mille tõttu ka EÜS ja riigilipu sarnastamine ei paistnud mingit tulu toowat. Praegi Eesti Üliõpilaste Seltsi tekilites olewat rohkem eelistatud taewasinine wärw, kuna W. Reggo eht Saaremaa mehena on walmis tunnustama ainult potisinist ainsaks ideeliseks ja rahwuslikuks wärwiks.

Ja wäepäälik Reggo laadis siis Walgas oma kahurit kolm-neli päewa ja saatis oma wärsu hirmsa jõuga Tartu poole teele, kus see EÜS maja katust riiwates langeb otseteed „Postimehe" toimetusse, lüües niiwõrd segi helesiniste wana wäejuhatuse staabi, et nii Matthias Johann Eisen kui ka Jaan Tõnisson wabatahtlikult loobuwad wäejuhatamisest ja see kõrge ülesanne pannakse noorema Kuustaku hertsogi Ilmar Tõnissoni õlgadele.

Wäepäälik Reggo wärsk paiskas pahurpidi kõik tekliite wärwid. See tegi selgeks, et olgugi EÜS-i tekkil sini-must-walge wärwid, olgugi need omandatud ühelt olematult ehk ideeliselt korporatsioonilt, ei ole neil wärwidel ometi wähematki tegu rahwuswärwidega. Sest too olematu korporatsioon, kelle wärwid omastas EÜS, on ise ühe eelmise olematu ja sündimatu korpi „Wironia" wärwe muutnud ja potisinise asemele wõtnud helesinise. Riigilipu wärwide aluseks on aga kahtlemata „Wironia" potisinine ja enesestmõistetawalt sama „Wironia" potisinine elab edasi ükski korporatsioon „Fraternitas Estica" kuulsusrikkas tekkis. Aga õigupoolest olewat lugu koguni nii, et EÜS-il isegi olematu „Fraternitas Viliensise" helesinise peale ei ole mingit õigust, sest sellegi olematu õilsa wärwikandja likwideerimisel on taewasinine wärw üksi niisamaks antud EÜS-ile hoiule, kuni asutatakse uus korporatsioon. Seda pole aga seni asutatud ja seega ka taewasinine alles warjusurmas.

W. Reggo paugust paari päewa pärast weidi toibunult kui taewasiniste wäepäälik laadib nüüd omakorda kõik Wiljandi kõrtsi kahurid hirmsa lõhkeainega ja pärutab need Walka ja teistesse potisiniste positsioonidesse. Ilmar Tõnisson otse masendawa jõuga teeb selgeks, et „Fraternitas Viliensise", selle sündimatu ja olematu Eesti rahwuswärwide hoidja wärwimuutust pole õieti olnudki. Ja kuigi ehk oli, siis wõis see olla ainult tehnilist laadi, kuna käepärast olewad wärwiproowid olnud kõik ebaäänestunud ja tuli sellepärast otsida äänestunum wärw. Ja kuigi läppeks wärwimuutuski wõis teostuda, siis ammugi mitte helesinise, waid just potisinise wõi weelgi tumedama sinise suunas, millised wärwid küll üleandmisel Eesti Üliõpilaste seltsile järsult muutusid helebaiks.

Mis aga sellesse puutub, et too olematu korp oma helehaks muutunud potisinise wärwi andis üle EÜS'ile kasutamiseks ainult „korporatsiooni uuestiasutamise korral", siis see olnud ainult tolleaegne kõnekäänd, millele ei tule anda mingit tähendust. Järjelikult olematu korporatsiooni potisinine wärw, mis üleandmisel muutus helesiniseks, on mitmesuguste kõnekäänude kohaselt wõi nendest hoolimata saanud EÜS omanduseks igas suhtes ja Eesti riik ning EÜS on ikkagi üks ja sama.

Aga need esimesed wärsud ei rahuldanud weel pärmugi wäepäälik Ilmar Tõnissoni kibelewat südametunnistust ja ta laadis oma kahurid weel purustawamate pommidega, seekord riigilipu enda suunas. Potisiniste wäepäälik Wiktor Reggo oli nimelt wäitnud, et riigilipu sinine ongi just Saaremaa potisinine.

Wäepäälik Ilmar Tõnisson toob aga taewasiniste positsioonide kaitseks wäljawõtte riigilipu seadusest, milles sinine wärw määritletakse nii: „taewasinine (rukkililleesinine)". Õieti see wäljawõte suuri kaitset taewasinistele ei too, sest rukkililleesinine teatawasti on sama, mis Saaremaa potisinine. Aga Ilmar ei kahtle ka, et seadus ise on ebatäpne ja kui taewasinine on kõrwutatud potisinisega, siis loomulikult wõib juttu olla ainult taewasinisest, sest ometi on ju EÜS wanad ja uued tekid puha taewasinised ja Eesti lipp ja EÜS burshi tekkel on ikkagi üks ja sama. Järjelikult on potisiniste päälik Wiktor Reggo hakkama saanud otse skandaalse waesimisega, kuigi ta riigilipu sinist samastab „Estica" rukkilille- wõi potisinisega, mitte aga EÜS taewasinisega. Ja muidugi, kuidas potisiniste päälik üldse usaldab sarwitada seesugust rinnatooni, wõitlusposts patent on ainult Jaan Tõnissoni ja Ilmar Tõnissoni käes...

Wõitlused ei ole weel lõppenud, kahurid wärisewad ja maa wäriseb. Suurima ideelise heitluse lõpptulemused on segased: kas potisinine wõi taewasinine tekkel jõuab burshi peas wõi tänawa poris on õige riigi ja rahwuse sümbol ning tulewiku lootus.

Beni Rukk.

Huwireisile Helsingi ja Prahasse!

Teatawasti peetakse juuni lõpus Helsingis Soome tööliskspordi 2. liidupidustused. Pidustused algawad neljapäewal, 28. juunil ja lõpewad pühapäewal 1. juulil. Need neli päewa kestwad wennasliidu wõimlemise- ja spordimängud töötawad kujuneda suurimaks põhjamaade töölise kehakultuuriliseks ürituseks. Kogu pidustuste kestel, warahommikust kuni hilisõhtuni Helsingi spordiwäljakutel ollakse lakkamatult töös, et sooritada spordimängude kawa, mis wäga ulatuslik. Kauninma pildi pakub kahtlemata pidustuste awamine staadionil sportlaste awamarsiga, aga eriti elamusrikkaks ja haarawaks sündmuseks kujuneb pidustuste lõpp kogu osawõtjate ühise hiigla rongikäiguga läbi linna staadionile.

Pidustustest osawõtt kujuneb suurearwuliseks. Üksnes Soomest on üle 10.000 aktiiwosawõtja, aga peale selle saabub külalisi ka mitmelt poolt wälismailt. Ei puudu ka Ameerika, kust tuleb 5 nimekamat sportlast. Eesti tööliskport tahab olla esindatud wennasliidu pidustustel 50 parema wõimleja-sportlasega: naismusterrühm, jalgpallimeeskond, maadlejad, poksijad ja kergejõustiklased.

Spordimängude kawa soomlased on koostanud laiaulatuslikku — ei puudu peagu ühtki harrastatawat spordiala. Erirõhk oi pandud masswõimlemisele, millest wõtab osa 7.000 mees- ja naiswõimlejat. Peale selle on ette nähtud weel wõimlemiswõistlused riistadel ja Soome ning Eesti naismusterrühmade esinemised. Wäga nauditawaid ja pinewaid wõistlusi paljude maade paremate wahel on oodata eeskätt kerge- ja raskejõustikus. Jalgpallimänge kroonib kõigil põnewusega oodatud Soome—Norra maawõistlus.

Et soodustada osawõttu neist suurpidustustest, kuid ka wõimaldada laiemale rahwahulgale tutwumist ilusa Helsingi ja ümbrusega, Eesti töölisspordiliit korraldab suurema

huwireisi Helsingi,

mis kestab neli päewa. Tallinnast wäljutakse a/l. „Hansiga" neljap. 28. juunil kell 1 päewal, tagasi tullakse pühapäewal, 1. juulil öösel. Sõiduhind ühes korteri ja pidustuste külastamise wõimalusega Kr. 8.— Huwireisi kestel Helsingis korraldatakse ekskursioone kultuuroasutustesse ja waatamiswäärsetesse kohtadesse. Osawõtjail tuleb rutata ülesandmisega, sest laewasõitu saab kindlustada ainult neile, kes end warem registreerinud ja tasunud sõiduraha. Eeldades suurt osawõttu, hilisemalt ülesandjad wõiwad ruumi puudusel kaotada wõimaluse huwireisist osa wõtta. Huwireisijaid registreeritakse ja antakse lähemaid teateid Eesti Töölisspordi Liidu büroos, W. Pärnu 31, Tööliswõimla 3. korral igal tööpäewal kella 12—2 p. ja 5—7 õhtul.

Wõtke osa huwireisist Helsingi ja tooge kaasa ka oma sõpru ja tuttawaid. Registreerige end kindlasti warakult, juba enne 15. juunit! Hiljem ülesandes, wõite huwireisist maha jääda.

Tshehhoslowakkia töölisspordi olümpiamängud.

Tshehhoslowakkia töölisspordi suurpidustused — 3. olümpiamängud peetakse käesolewal suwel 5.—8. juulini Prahas. Seekordne tshehhi proletariaadi spordiparaad kahtlemata ületab kõik senipeetud pidustused ega taha sugugi taha jääda 1931. a. Wiinis peetud ülemaailmlisest töölisspordi olümpiast; need olümpiamängud kujunewad wõimsamaks demokraatia ja töölisspordi demonstratsiooniks Euroopas...

Prahasse woolab neil peopäewil kokku määratu rahwahulk kogu Euroopast. Ka Ameerikast tuleb rohkesti osawõtjaid. Tshehhoslowakke endid saabub igast riiginurgast 52 eraronggiga kokku 80.000 inimest, peale selle tuleb weel wäliskülalisi 14 riigist: Ameerikast, Prantsusmaalt, Inglismaalt, Belgiast, Hollandist, Rumeeniast, Ungarist, Shweitsist, Taanist, Jugo-Slaawiast, Poolast, Soomest, Lätist ja Palestiinast. Ameeriklased sõidawad kahes osas ookeanihiiglasel „Ile de France". Üldine osawõtjate arw arwatakse tõuswat 100 tuhandele.

Olümpiamängude kawas on kõik harrastatawad spordialad. Wõistlused peetakse mitmetel staadionidel. Eriti imposantseks kujuneb peapäewal masswõimlemine kümnete tuhandete wõimlejate ettekandel. Tshehhoslowakkia liit üksi paneb wälja 12.000 wõimlejat. Spordiwõistlustel ja ettekannetel on alati abiwalmis 500 töölissamariitlast.

Mitte üksnes sport ei ole olümpiamängude kawas, waid ka teisi üldkultuurilisi üritusi. Nii korraldatakse olümpiaadi ajal rida kultuurilisi näitusi, piduliKke teatrietendusi, kontserte, ekskursioone muuseumitesse, wäljasõite Praha kaunilooduslise ümbrusse jne.... Kes meist ei tahaks seda kaaja teha?!

ETL korraldab huwireisi ka Prahasse. Reis toimub suurema autobussiga ja wältab arwatawasti 2 nädalat. Sõidutasu umbes 50—60 kr. Osawõtjaid registreeritakse Eesti Töölisspordi Liidu büroos. Samast saab ka lähemaid teateid.

Naiswõimlejate esinemine.

ETL naismusterrühm praegu walmistab end innukalt ette esinemiseks Soome töölisspordi pidustustel. Musterrühma katseesinemine, peaproow enne pidustusi peetakse Tööliswõimlas neljapäewal, 21. juunil kl. 8 õhtul. Juhatawad: üldosa pr. A l e w ja masswõimlemise harjutusi Erna T e l l. Peale selle on kawas weel ETL esimehe A. O i n a s e kõne ja rida poksimatshe pidustustele sõitwate ETL nahkkindameeste wahel. Sissepääs kõigile tasuta.

Lähemaid wõistlusi.

K e r g e j õ u s t i k u s esimesed awalikud wõistlused jaawutistele korraldab TTK staadioni harjutuswäljal esmaspäewal, 11. juunil algusega kl. ½8 õhtul. Osa wõtta soowijail registreerida end ETL büroos.

J a l g p a l l i s on lähem wõistlus „Kalewi" wäljal laup., 16. juunil kl. 7 õhtul. Wõistlewad liidu 1. ja 2. garnituur katseks esindusmeeskonna koostamiseks Soome—Eesti maawõistluseks. Sissepääs tasuta.

S õ u d m i s e alal hooaja esimesi wõistlusi peetakse Piritat teisipäewal, 19. juunil kl. 6 õht. Osawõtjail registreerida end liidu büroos kuni 18. skp.

Sõudmiskursus.

Möödunud aasta eeskujul korraldatakse ka tänawu suwel sõudmise kursus nii meestele kui naistele, algajaile ja edasijõudnuile. Kursuse töö toimub Piritat, A. Koppeli kergete poolspordi paatidega igal pühapäewal kl. 10—12 e. l. ja teisipäewal kl. 7—9 õhtul. Juhatab H. Schlossman.

Kursus on tasuta ja algab teisipäewal, 12. juunil kl. 7 õhtul. Kursuslasi registreeritakse ETL büroos, W. Pärnu 31 (Tööliswõimla 3. korra). Kursusest wõiwad osa wõtta ka mitte aktiiw sportlased, kes ei soowi sõudmisoskust õppida wõistlusspordi eesmärgil waid lihtsalt tundes huwi asja wastu.

ETL Tallinna ringkonna suwine tööKawa.

Sportlime töö suwehooajal ETL Tallinna ringkonnas toimub järgmise kawa järele:

K e r g e j õ u s t i k staadionil: esmaspäewal ja kesKn. kl. 10—12 homm. ja 7—9 õhtul ning reedel kl. 7—9 õhtul. Treeningut juhiwad A. S o l l ja J. W a n a t o a.

J a l g p a l l staadioni harjutuswäljal: esmaspäewal ja neljapäewal kl. 6—½8 õhtul. Harjutustöö korraldajad W. A u s ja E. K a a r t.

S õ u d m i n e Piritat A. Koppeli paadijaamas: pühapäewal kl. 10 kuni 12 e. l. ja teisipäewal kl. 7—9 õhtul. Treeningut juhatab H. S c h l o s s m a n n.

U j u m i s e harjutused „Kalewi" basseinis Piritat algawad lähemal ajal, mille kawa teatatakse eraldi.

ETL klubiruumid Tööliswõimla 3 korral on suwekuudel awatud iga päew peale lau- ja pühapäewa kl. 5—10 õhtul.

Eesti Töölisspordi Liit.

Kolmanda riigi salajased lennujaamad.

Lennukid peidetakse maa alla.

Inglise reporteri leiutusreise.

Versailles'i rahulepingu põhjal wõib Saksamaa pidada 100.000 mehelist sõjawäge. SA ja SS kujundamisega nagu ka politsei laiendamisega on Hitler selle arwu tõstnud 1.600.000, nagu kinnitawad prantsuse ja inglise ajalehed. Ning sellise arwu wõib ta tarbe korral igal ajal wälja saata kui sõjaliselt õpetatud ja warustatud sõjawäe. Saksa riigil ei tohi olla sõjaliste otstarwetega lennuwäge. Tõepoolest on aga Saksal maailma suurim tsiwiilõhulaewastik, millist wõib mõne päewa kestel muuta sõja-õhulaewastikuks. Ei üksi alaliselt oma julgeolekule mõtlewal Prantsusmaal, waid ka Inglismaal on hirm Saksamaa ees tema lennuwäe pärast. Ja seepärast on inglise ajalehed saatnud Saksamaale eri sõnumisaatjaid, kelle ülesandeks on muretseda teateid kõige kohta, mis puutub sõjawarustusse. Neist reporteresist saawutas parimaid tulemusi Pembroke Stephens, kellel õnnestus awastada uskumatu ulatusega salajasi lennusadamaid. Wastuseks Pembroke Stephens'i awastustele laskis Hitler ta wangistada. Ühes lugematuist saksa wanglaist nõrkeb Pembroke Stephens, kuna ta julges tõtt kirjutada.

Milline see tõde on, mille awastamisest Hitler nii hirmul on, näeme Stephens'i wiimasest artiklist „Daily Expressis".

Mitmeis paigus Saksamaal on ehitatud lennujaamu, kes ei tarwitse hirmul olla õhukallaletungide ees, kuna nad asetsewad osalt maa all. Üks selliseid lennujaamu asub Hannoweri lähedal. Mul oli hiljuti wõimalus seda külastada.

Kuna Celle (mis kuulus ka hobusekaswatuse alal) asub ligilähedal Hannowerile ja omab wäga laiaulatuslikku kaubanduselennujaama, on kõigiti ilmne, et uus, salajane lennuwäli on ehitatud ainult puht sõjaliseks otstarweks.

Euroopa suurim lennujaam.

See on ruumiliselt suurim lennuwäli, millist olen kunagi näinud, ületades oma mõõtudelt isegi selliseid lennujaamad nagu: Le Bourget, Croydon (suurim inglise lennuwäli!), Amsterdam, Aspern ja Berliini lennuwälja Tempelhofi. Ent waatamata lennuwälja suurusele, ei takistanud see mind nägemast suurimat waewa selle awastamisel.

Igast küljest piiratud metsadega, niihästi raudteedele kui ka maanteedele nägematu, leiutasin selle salapärase lennuwälja alles siis, kui olin kaks tundi otsinud seda suurima hoolega.

Ja kolmas tund kulus mul lennujaama tundmaõppimiseks. Määratu suur maaala oli just muudetud lennuwäljaks. Kolm hiiglasuurt lennukikuuri seisid lõpetamisel — nende müürid olid raudbetoonist, wärawad terasplekist ja katused klaasist, nende seinad olid wärwitud punaseks. Nende läheduses asus ehitisi spetsiaaltarweteks, ka need olid walmimisel. Nende ehitiste wõi töötubade taga on ehitusel kasarmud juhtidele ja mehaanikutele.

Kaitsekraawid lennukitele.

Minu külastamise puhul olid mullatöölised parajasti ametis määratute kaitsekraawide kaewamisega. Neid pidi kaewatama sellisel määral, et sõja korral oleks wõinud neisse peita kõik lennukid. Need kaetud kaitsekraawid on ehitatud nii tugewad ja wastupidawad, et ka suurimad pommid ei wõi neid wigastada.

Kallakud lennuteed ühendawad neid maaaluseid kaitsekraawe lennukuuridega, mis asuwad lennuwälja serwadel.

Minu külastamise hetkel ei leidunud neis lennukuures ainustki lennukit. Kuid õlireserwuaarid 5000 liitri mahuga olid peaaegu täis, ja üldse jäi kõigiti mulje sõjalise iseloomuga lennujaamast.

Lüneburgi nõmme saladustest.

Celle'st põhjapoole laiub Lüneburgi nõmm. See nõmm on leitud nagu loodud lennujaamade asupaigaks. Sinna ehitatakse kaks samasugust lennujaama, nagu Celle'ski, nende ehitus on pooleli.

Praegusel hetkel puudub Saksal sõjaline lennuwägi. Wähemalt pole seda otse nähtawal. Seda leidub kõigis paigus üle terwe maa — algosade wormis. Lennukite mootorid asuwad ühes laos, tiiwad teises, propellerid kolmandas.

Kindral Göring on sellel arwamisel, et ta seni ei wõi oodata, kuni relwawähendamise konwerents annab talle loa sõjalennukite ehitamiseks, milliseid riik tungiwalt wajawat. Nii tegin ma kindlaks, et määratu suurel arwul on toodud lennukite osi Ühendriikidest ja Suur-Britanniast. Need lennukite osad toodi merdmööda Hamburgi, ja isegi Blohmi ning Wossi, kus, nagu mul korda läks kindlaks teha, hakatakse ehitama lennukeid. (Bohm ja Woss, suurimaid laewaehituse paiku Saksas, ehitasid sõjaajal weealuseid paate. Kuna laewade ehitamine praegusel hetkel on ebatulus, wõidakse sealsetes töökodades kerge waewaga minna üle lennukite ehitamisele). Laewatehase ühes osas, mille pikkus on 200 meetrit ja laius 50 meetrit, on töölised kolme wahetusega päewad ja ööd ametis uue, uskumatu täieliku meetodiga lennukite ehitamisel, mida ootab Celle lennujaam.

Uus metallisegu.

Lennukite ehitamisel on leiutatud uus metallisegu, mis muutub pehmeks nagu papp, kui seda pidada neli tundi kuumas wees, ning jahtudes omab ta tugewuse, mis wastab alumiiniumile ja tinale.

Samal ajal walmistatakse ühes Kiili wabrikus granaadi kestasid ja pomme, kuna Glückstadtis 700 töölist walmistawad neile granaatidele ja pommidele plahwatusainet.

Aasta tagasi reisisin ma ida ja lõunaida Prantsusmaal. Ma külastasin seal ka maaaluseid kindlusteid, mis ulatuwad piiril Metz'ist kuni Mentone'ni. Tolajal ei uskunud ma, et aasta hiljem wõin sama lugu jutustada ka Saksamaast.

Surmanuhtlus äraandmise korral.

Saksa töölised, kes wabrikutes ja tehastes töötawad relwatööde alal, annawad allkirjaga wande, et nad ühelegi inimesele kõige wähematki ei awalda. Igaühte ootab surmanuhtlus, kes awaldab wõõrale mõne sõjawarustusse puutuwa saladuse. Ajakirjanikke, kes selle küsimuse üle midagi awaldawad, ootab wanglakaristus.

Mul pole mingeid waenulikke tundeid Saksamaa wastu, kuid need, kes õigustawad selle maa sõjawarustuse suurendamist, peaksid ka teateid koguma selle kohta, millisel määral Saksamaa seda õigust on juba kasutanud. Seepärast on mu kohus kõik öelda, mis ma olen näinud, kuigi ma sellega jooksen hädaohtu tunda omal nahal nende saladuste tugewust, millele ma eelpool tähendasin.

Inimsoo kurjema waenlase wastu.

Tiisikuse wastu wõitlemise selts Tallinnas.

Kopsuhaigete sanatoorium Nõmme-Kiwimäel ja nõuandla ambulatooriumiga sanatooriumi juures on wahenditeks, millega Tallinna tiisikuse wastu wõitlemise selts püüab panna piiri tuberkuloosi lewimisele. Nagu seltsi kestnädala õhtul äraseletud aastaaruandel ettekantud aruandest kuulda wõis, on sanatooriumi sisseseadet läinud aastal täiendatud wäga tarwiliste moodsate arstimiswahendite thorakoskopia ja thorakokaustika aparaatidega ning lõikuslauaga, mis kogusummas maksma läinud üle 2.500 kr. Rawimaksu alandati sanatooriumis kolmandas klassis kr. 2,5, teises klassis kr. 3,25 ja esimeses klassis kr. 4,5 peale. Sanatooriumis on ametis kolm arsti, juhataja dr. med. K. Willemi, dr. Hilda Milwe ja kurguhaiguste eriarst Dr. O. Belman.

Seltsi wõlgadeta waranduse koguwäärtus sanatooriumi hoonetes ja wallaswaras ulatub kr. 243.865 peale.

Waliti tagasi ühemeelselt kõik ametiwanaduse järgi juhatusest wälja langenud liikmed ja uuena Harju maawalitsuse arst dr. E. Pihlak.

Seltsi esindajatena tuberkuloosi w. w. liidu nõukogusse waliti tagasi ligemaks kolmeks aastaks senised esindajad dr. W. Juss, dr. A. Lübeck ja J. Toom.

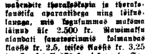

Tallinna turg.

Sealiha terwe sea wiisi 55—58 s., sealiha wäikemüügil 60—75 s., soolatud sealiha 65—75 s., suitsutatud searasw 110—120, suitsusink 100 kuni 130, loomaliha 42—75, wasikaliha wäikemüügil 35—55, lambaliha 60—75 senti kg.

Tapetud kanad 120—185 s. tükk, kanapojad 60—120 s. tükk.

Kanamunad 6—7,5 s. paar.

Taluwõi (köögiwõi) 110—120 s., meiereiwõi (lauawõi) 130, kohupiim 80, hapukoor 90—100, juustud sordi järele 60—150 s. kg., piim 8—12 senti liiter.

Mesi 60 s. purgitäis 400 gr.

Tangud 24—25 s. l., krupid 26 kuni 28 s. l., herned 35—40 s. kg., sepikujahu 26—28 s. kg., nisujahu pehme 36—38 s. kg., sõre 40 s. kg., rukkileib 14, peenleib 26—28, sepik 28—32, sai 30—40 s. kg., kartulid 45—50 s. 20-lt. mõõt.

Hapukapsas 20, kaalid 10, peedid 12—15, porgandid 20 s. kg., sibulad 15 s. l., wärske salat 60—80, spinat 35—50 s. kg., spargel 250 s. kg., rabarber 5 s. kimp, 10—12 s. kg., redised 4—15 s. kimp, porgandid 10 s. kimp, peedid 20 s. kimp, wärsked kurgid 15—40 s. tükk, tomatid 3,5 kuni 4,5 kr. kg. Uudiseks on lillekapsad 60 s. pea.

Wärsked räimed 5—6, kilud 10 kuni 12, turjad 10, ahwenad 13—18, lamesjad 15—25, haugid 55, siiad 60—65, kohad 70 s. kg., lõhed 3 kr. kg.

Jõhwikad 10—12 s. l., sidrunid 12—15 s. tükk, apelsinid 25—35 s. tükk.

Kuidas päikesewanni wõtta?

Päikesewannid toowad kasu — jõudu ja tugewust — terweile ja samuti haigeile, wõiwad aga ka tuua kahju, kui kaliniatakse oskamatult.

Allpool mõned lihtsamad reeglid terweile; haigetel inimestel enne päikesekuurwimisele asumist saada kompetentselt arstilt täpseid juhtnööre selles, kuidas ja millised wannid sobiwad teatud haigele.

Wannide aastaaeg.

Üldiselt wannitks (terwele kehale) meie kliimas on parim aeg maikuust kuni septembrini.

Koht wannideks.

Igasugune kuiw koht, eelistatuim kallakuga lõunasse, weel parem mere, järwe, jõe rannal.

Koha ettewalmistus wannideks.

Kahjuliku tuuletõmbe wältimiseks koht wannideks peab olema warjatud kolmest küljest — puust wõi purjeriidest seintega, majadega jne., soowitatawam heledat wärwi. Linnades tihti parimad kohad majade katustel, mis hästi ja pikaajaliselt päikesest kuumendatud.

Millel ja kuidas lamada.

Lamada maa peal on kahjulik; wõib lamada paksul waibal, mis asetatud kuiwale liiwale; hästi kuumal liiwal — kui ta on täiesti kuiw (rannal wee läheduse tõttu ta on alati rõske); kuid õigem kõigest oleks lamada purjelinal, mis tõmmatud madalail jalul seiswale raamile, et õhk wõiks keha all wabalt tsirkuleerida. Pea peab alati olema päikese eest kaetud kas päewawarjuga, laiaäärelise kübaraga wõi waewalt niiske rätiga.

Lamamise aeg ja tingimused.

Kasu wannidest awaldub ainult järjekindla käsitamise, päewitamise puhul. Inimene, saades naha põletuse liig kauasest lamamisest päikese käes, enne kui tema nahk harjus päikese kiirtega, teeb omale otse kahju.

Sellepärast alguses päikesewanni kestwus algu 10 min. ja iga 5 min. järele pöörata küljelt küljele. Iga päewaga pikendada wanni kestwust 15—20 min. wõrra; kunagi aga mitte lakkamatult päewitada üle tunni ja päewa jooksul rohkem kui 2 tundi.

Kasulik on teha 20-minutilisi waheaegu wannide wahel, millisel ajal jalutada, hõõruda nahalt higi, teha mõned wõimlemise harjutused. Igakord on tarwilik terwe päewa jooksul saadawa päikese hulka jagada kahte osja, wähemalt ühetunnilise waheajaga.

Peale wanne

on tingimata waja hästi kuiwatada nahk higist, wõtta duschi wõi hõõruda märja ja pärast kuiwa rätiga, wõtta kuum wann wõi supelduda (ainult üsna soojas wees 25°—27°) ja hästi hõõruda keha. Peale wanni wõi duschi riietatult jalutada, et saada sooja ja tingimust luua õigele ringwoolule.

Millele juhtida wannidel tähelepanu.

Et juhuslik tuule tõttu külma ei saaks, tuleks kohe keha katta kerge waibaga, katkestada wann, tõusta, kuiwatada keha ja käia, et sooja saada (riietuda, kui temperatuur langes). Tundelistel inimestel tuleb wannide algul katta märjaga, ripustades see 3—4 sm. kõrgusele kehast.

Tundes hingeldamist, kuumust wõi were juurewoolu pähe, tuleb pead katta mõneks minutiks märja rätiga.

Mida teha peale wanni

— puhata warjus, kuid mitte tuule käes 30—40 min.; riietuda soojalt (sest peale wanni nahk natuke külmeneb), natuke käia ja siis puhata, kas was, (mitte kuumas) werandal wõi warjus.

Mida ei tule teha.

Wanni ajal ja weel enam enne wanni wõtmist mitte palju juua. Wanni wõtta mitte kohe peale sööki, eriti peale tugewat lõunasööki.

Kohalikkude wannide

juures tuleb silmas pidada samu eeskirju, kuid wanni kestwus wõib siin olla palju pikem, muidugi ainult siis, kui muu keha on warjatud päikesest, et päikesewann ei kutsuks esile üldist higistamist (ei soendaks terwet keha) samuti kui üldiste wannide juures tuleb teha waheaegu ja asendi muudatusi.

Haigetel, kellel wõimatu end keerata ja asendit muuta, tuleb wahelduwalt katta soendatawat kohta mitmekordse marliga. Peab t e a d m a ja m e e l e s p i d a m a, et mitte iga lamamine päikese all ei osutu tõeliseks „päikesewanniks"; samuti ei tuleks unustada, et paljudel teadmatul ja oskamatul päikese kiirtega arstimisel terwise parandamise asemel esile tulewad nahapõletised, närwisüsteemi ärritused ja wahel isegi wägagi tõsised haigused — nende seas ka reumatism.

Eesti Punase Risti reumatismi wastu wõitlemise komitee.

Riia balleti külaskäigu etendused.

Riia Rahwusooperi balletitrupi külaskäik Tallinnas näitas, et Läti ballet, mis püüab jälgida klassikalise balleti häid traditsioone, seisab küllalt kõrgel järjel. Suurlinnas on see saanud wõimalikuks, mis näiteks Tallinna sünruses linnas muutub küsitawaks parimagi tahte juures. Kuid ometi nii nagu Riia ballet juba reklaamis rõhutab Anna Pawlowa jälgedes käimist ja see ka tegelikult näib nii olewat, tipub esinemisest jääwa mulje, et siin looming kiiduwäärt pieteedi tunde kõrwal nagu on jäänud weidi tahaplaanile. Pole seda wärskust, seda tunlepuhangut, ilma milleta tõsine, loow kunst on wõimatu. Näeme, et on tehtud enesttsalgawalt tööd, on tehniliselt tõusnud kõrgele tasemele, aga on sundetud ka tõlgitsemises ja kompositsioonides saawutada tanti haruldast stiilipuhtust, on sundetud tabada õiget meeleolu. Kuid ühtlasi näeme ka teatud ülepingutuse jälgi, näeme seda, et on püütud wõtta wiimast tehnilises treeningus, kuid kaotatud seega sageli näsikuse kergus ja sundimatus. Ei oleks pidanud raskemaid numbreid kordama — kordamisel andis wäsimus end juba tugewasti tunda, ei oleks pidanud ka ühtse kawasse wõtma asju, mida Tallinnas on wäidud imetella fenomenaalt. wõimetega tantsijate — Medsererides, Tschebakjani ja Wetihedlowa poolt. Seetõttu ka teise etenduse kawas Pas de deux balletist „Don Quichote" jättis ebamäärase mulje. See oli tehniliselt täiesti laitmatu, see näitas trupi kandwamate jõudude, E. P f e f f e r i ja O. L e m a n i kõrget taset. Kuid pärast Tschebakjani fenomenaalset esinemist jäik tundus waid kahwatu jäljendamisena.

Kui E. P f e f f e r maha arwata, siis trupi meesliikmed eriti silmapaistwaid wõimeid ei näi omawat. Tundub, wähemalt ühekordse esinemise järgi, et mehed on tugewamad. Peale M. P i a n o w s k i enda, Anna Pawlowa endise partneri ja Rahwusooperi balletmeistri, kelle wäljekat ja puhast esinemist teisel etendusel wõisime nautida Glinka „Mazurkas" koos G. Tschernowaga, leidub sääl sellileid hea tehnikaga tantsijaid, nagu O. Leman, P. Fibig ja A. Osolin. Eriti wiimane jättis wäga sümpaatse mulje („Danse avec arc", „Gavotta" ja ka „Pierrot").

Kõige stiilipuhtamat esinemist nägime siiski E. Pfefferilt, kelle „Variation" (Drigo) oli teise õhtu kauneimaid numbreid Chopini „Valse'i" kõrwal, mille meeleolu tantsijanna ühes partneri O. Lemaniga suutis meelesobiwalt tõlgendada. Wäga head koomikat esitasid P. Fibig ja S. Liepin „Gopakis". Teistest numbritest wäärtwad weel mainimist pantomiimi kalbum „Scene dansante" (M. Karklin ja O. Leman) ja suurepärane „Jota aragonaise" (W. Lichatschewa, T. Smit ja O. Leman).

Publikut oli saal täis ja kontakt lawaga wäga elaw.

Kolmas etendus on weel laupäewal. Alandatud hinnad teewad selle kättesaadawaks ka neile, kes ei pääsenud esimesele kahele.

O s k a r K u r m i s t e.

„Estonia" teater.

Riia balletitrupilt weel üks etendus.

Riia Rahwusooperi balletitrupp saawutas oma kahel esinemisel edu, mis meil on haruldane. See kõik sundis teaatri juhatust naabrimaa kunstnikega kokku leppima weel kolmandagi etenduse korraldamiseks. See on l a u p ä e w a l, 9. juunil. Kawa koosneb tantsudest, mis kahel eelmisel etendusel kõige paremini lööünud läbi. Harilikud hinnad. (Kr. 2.50 kuni 80 s.

Pühapäewal, 10. juunil alandatud hindadega „Daam wikerkaarega".

Laup., 9. juunil ja pühap., 10. juunil esineb „Estonia" sõnalawastuse trupp „Kaugete randadega" Kohtla-Järwe rahwamajas ja Lüganuse Hariduseltsimajas Erra-Liiwal. Etenduse algus kell 8 õhtul.

Rootsi üliõpilaskoori kontsert.

Teisip., 12. juunil esineb „Estonia" kontsertsaalis Rootsi üliõpilaskoor „Lunds Studentsångförening" ainsa kontserdiga. Juhatab: J o s e f H e d a r. Solistid: A n d e r s S w e d b e r g ja T h o r s t e n H a g n e l l. Koor koosneb 45 inimesest. Kontserdi algus kell 8 õhtul. Pääsetähed Kr. 3.— kuni 50 s. eelmüügil „Estonia" teaatri kassas.

Surm simmanil.

Laupäewa õhtul suri tantsuplatsil ootamatult Laimjala wallas Saareküla „Tõnu" talus elaw Liisa Kaubi. Surm tuli südamerabanduse tagajärjel. K. oli ühes teiste noortega külawahel simmanil, kus surm teda ootamatult tabas. Kaubi oli wallaline, 42 a. wana.

Wastutaw toimetaja J. Eigo.
Wäljaandja Kirjastt. „Rahwa Sõna".
Kirjastt. o.-ü. „Täht" trükk Tallinnas.

„Estonia teater"

Laupäeval, 9. juunil kell 8 õhtul

Riia Rahvusooperi balletitrupi lahkumiseleendus

„Estonia" teatri orkestri saatel.

Hinnad alandatud.
Pääsetähed Kr. 2.50—30 s.

Pühapäeval, 10. juunil kell 8 õhtul
10. korda
alandatud hindadega
„Daam vikerkaarega"
Jean Gilbert'i operett 3 v. 7 pildis.
Pääsetähed Kr. 1.75—20 s.

Advokaat
Mihkel Mihkelson
on asunud elama Lihula alevikku L. Kambi majja, telefon nr. 31.

Riigi Sadamatehas vajab viiunud
katelseppi
ja suurte pinkide
treialeid
Tulla Riigi Sadamatehastesse, Merepuiest. 13

A.-I. „Suomi"
Tallinnast-Helsingi.
Tallinnast
igal kesknädalal ja laupäeval kell 9.30 e. l.
Helsingist
igal esmaspäeval ja reedel kell 10 e. l.
Odavad nädalalõpu-sõidud Helsingi ja tagasi ainult Kr. 9.
Teateid annab ja pileteid müüb
A.-s. Tallinna Laevaühisus,
S. Karja 18, tel. 426-90.

Värvimise juures
on kõige tähtsam materjali headus.
Ainult kõrge kvaliteediga värve ja muid maalritarbeaineid soovitab soodsate hindadega
E. Günther.
Tallinn, Kuninga 8. Tartu, Kaubahoov 26. Viljandi, Tartu t. 9.

Töölismajade osaühisuse „Tööliste kodu"

PEAKOOSOLEK

peetakse ära esmaspäeval 11. juunil 1934. a. kell 8 õhtul osaühisuse ruumes V. Pärnu mnt. 31, II korral.

Päevakord:

1. Koosoleku juhataja ja protokollikirjutaja valimine.
2. Osaühisuse 1933. a. aruanne.
3. Osaühisuse 1934. a. eelarve.
4. Naaberkrundiga piiride õiendamise ja sellega seotud servituutide küsimus.
5. Kinnisvara võõrandamise küsimus.
6. Valimised põhikirja järgi.
7. Koosolekul algatatud küsimused.

Kui määratud ajaks ei tule kokku tarvilikku arvu liikmeid, siis peetakse koosolek osaühisuse põhikirja § 27 korras ära samas ruumis ja samal päeval kell ½9 õhtul.

Juhatus.

Eesti Panga nädalaaruanne

Aktiva — 31. mail 1934. a. — Passiva

Aktiva			Passiva		
1. Kattewara:			1. Põhikapital		5.000.000.—
kuldrahas ja -kangides		20.453.677.20	2. Tagawarakapital		388.031.37
wälisraha		6.659.991.55	3. Jookswad kohustused:		
2. Wahetusraha		1.739.838.76	a) pangatähed liikwel		32.559.917.—
3. Sisewekslid:			b) jookswad arwed:		
kaubawekslid	7.578.668.60		walitsuse	4.274.107.43	
põllumajand.	1.219.691.05		pankade	8.571.852.08	
metsatööst.	11.943.74	8.810.303.39	teised	3.218.862.07	16.064.821.58
4. Laenud:			4. Muud passiwad		4.838.074.08
walitsusele		3.000.000.—			
teistele*)		5.418.906.81			
5. Kinnis- ja wallaswara		2.252.934.70			
6. Muud aktiwad		10.515.191.62			
		58.850.844.03			58.850.844.03

Kattewara wahekord jooksvate kohustustega: 55,76%.

*) Selles summas Wab. Wal. poolt garanteeritud laene Kr. 2.255.517.27.

Juhatus.

Tellige aegsasti „Rahwa Sõna"

Kõlkjale, kus elavad töölised, tungib
Tellige, lugege, levitage oma häälekandjat „Rahva Sõna"